

گزارش اقتصادی شاپرک

خرداد ۱۴۰۱. شماره ۸۴

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها.....	۶
فهرست جداول.....	۸
پیشگفتار	۱۱
شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه.....	۱۲
۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی.....	۱۶
۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی.....	۱۷
۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۸
۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۹
۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان.....	۲۱
۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی.....	۲۲
۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....	۲۳
۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در خرداد ۱۴۰۱.....	۲۶
۱-۲- آمار عملکردی شاپرک.....	۲۶
۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی.....	۲۸
۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش.....	۲۹
۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها.....	۳۱
۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت.....	۳۵
۲-۲- نفوذ منطقه‌ای.....	۳۹
۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی.....	۳۹
۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور.....	۴۰
۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان.....	۴۱
۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی.....	۴۶
۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاهی در استان‌های کشور.....	۴۷
۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها.....	۴۹
۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه.....	۴۹
۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها.....	۵۳
۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش.....	۵۴
۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی.....	۶۰

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۲
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۹**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۷۰
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۷۰
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۵
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۹
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۲
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۴
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۶
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی ۸۹
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور ۹۰
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۳
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۶
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۱۰۰
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۳
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۷**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۷
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۸
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۹
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۲
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۵
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۸
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۸
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۰
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۲

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۴
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۷
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۳۳
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۶
- ۶- جمع‌بندی ۱۳۹
- ۷- واژه‌نامه ۱۴۹

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰.. ۱۸
- شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰
- شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰..... ۲۲
- شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۲۴
- شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۳۱
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش..... ۳۳
- شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰..... ۳۴
- شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - خرداد ۱۴۰۱..... ۳۵
- شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۳۶
- شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱..... ۳۷
- شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - خرداد ۱۴۰۰ و خرداد ۱۴۰۱..... ۳۸
- شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - خرداد نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱..... ۴۲
- شکل ۲-۹ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - خرداد ۱۴۰۱..... ۴۳
- شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - خرداد ۱۴۰۱..... ۴۵
- شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - خرداد ۱۴۰۱..... ۴۷
- شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - خرداد ۱۴۰۱..... ۴۸
- شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - خرداد ۱۴۰۱..... ۵۰
- شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - خرداد ۱۴۰۱..... ۵۱
- شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - خرداد ۱۴۰۱..... ۵۲
- شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی ۵۴
- شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - خرداد ۱۴۰۱..... ۵۶
- شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - خرداد ۱۴۰۱..... ۵۸
- شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - خرداد ۱۴۰۱..... ۶۳
- شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۶۴
- شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۰
- شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۱
- شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۳

- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۵
- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۷
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد ۱۴۰۱..... ۷۹
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.. ۸۱
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به تفکیک استان‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۹۲
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها - خرداد ۱۴۰۱..... ۹۵
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۰۲
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون..... ۱۰۴
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۰۸
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۰۹
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۲۰
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۲۹
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۳۰
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۳۱
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱..... ۱۳۲

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰.....	۱۷
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰.....	۱۹
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰.....	۲۳
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰.....	۲۷
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۹
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۳۰
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-خرداد ۱۴۰۱.....	۳۰
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی -خرداد ۱۴۰۱.....	۳۲
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - خرداد ۱۴۰۱.....	۳۲
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱.....	۳۳
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - خرداد ۱۴۰۱.....	۴۰
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - خرداد ۱۴۰۱.....	۴۰
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱ و خرداد ۱۴۰۱.....	۴۱
جدول ۱۳-۲	سرانه استانی کارخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱ و خرداد ۱۴۰۱.....	۴۴
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۳
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۵
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۶
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱.....	۶۱
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۶۲
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - خرداد ۱۴۰۱.....	۶۳
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا - خرداد ۱۳۹۹ و ماه گذشته.....	۶۴
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۵
جدول ۶-۳	درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۶۶

جدول ۴-۱	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۷۲
جدول ۴-۲	مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۷۴
جدول ۴-۳	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۷۶
جدول ۴-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۷۸
جدول ۴-۵	مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۸۰
جدول ۴-۶	وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۲
جدول ۴-۷	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱.....	۸۳
جدول ۴-۸	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۸۴
جدول ۴-۹	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - خرداد ۱۴۰۱.....	۸۵
جدول ۴-۱۰	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۸۶
جدول ۴-۱۱	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۸۷
جدول ۴-۱۲	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۸۸
جدول ۴-۱۳	سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشنده‌ای به تفکیک استان - خرداد ۱۴۰۱.....	۹۰
جدول ۴-۱۴	سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشنده‌ای فعال سیستمی به تفکیک استان - خرداد ۱۴۰۱.....	۹۳
جدول ۴-۱۵	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده‌ای فعال سیستمی هر شرکت - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۹۷
جدول ۴-۱۶	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده‌ای تراکنش‌دار هر شرکت - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۹۹
جدول ۴-۱۷	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده‌ای فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۰۰
جدول ۴-۱۸	سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۰۵
جدول ۱-۵	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۱۰
جدول ۲-۵	سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۱۳
جدول ۳-۵	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۱۵
جدول ۴-۵	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۱۱۷
جدول ۵-۵	مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۱۹
جدول ۶-۵	سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۲۱
جدول ۷-۵	سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۲۳
جدول ۸-۵	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۲۵
جدول ۹-۵	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱.....	۱۲۶

جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۲۷
جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۳۴
جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - خرداد ۱۴۰۱.....	۱۳۶

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۸۴ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در خرداد ۱۴۰۱
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۳/۷۶ درصد
نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۱/۶۳ درصد
سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۲۰/۰۹ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در خرداد ماه ۱۴۰۱

آمار عملکردی

تعداد تراکنش های شاپرک	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸ عدد
ارزش تراکنش های شاپرک	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

رشد اسمی ماهانه خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱	۸/۶۰ درصد
رشد حقیقی ماهانه خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱	۳/۲۳- درصد
رشد اسمی خرداد ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۰	۳۱/۱۹ درصد
رشد حقیقی خرداد ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۰	۱۳/۹۵- درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

ابزار پذیرش اینترنتی	۴/۸۲ درصد
ابزار پذیرش موبایلی	۲/۸۹ درصد
کارتخوان فروشگاه	۹۲/۲۹ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

خرید کالا و خدمات	۹۸/۷۱ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱/۲۹ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

خرید کالا و خدمات	۸۸/۸۵ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۶/۶۹ درصد
مانده گیری	۴/۴۶ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

کل ابزارها	۱,۴۶۸/۵۱
کارتخوان فروشگاه	۱,۳۷۹/۹۷
ابزار پذیرش موبایلی	۲۳/۳۵
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۵/۱۹

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

کل ابزارها	۵۹/۸۸
کارتخوان فروشگاه	۵۵/۲۶
ابزار پذیرش موبایلی	۱/۷۳
ابزار پذیرش اینترنتی	۲/۸۹

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه	۱,۵۲۵,۷۲۳ عدد استان تهران
بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه	۴۴,۶۷۷- عدد استان تهران
بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشگاه	۰/۱۷۵ عدد استان یزد
بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه	۶۶/۶۷ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۵۱۴/۵۱
-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم میلی تراکنش ها از کل بازار	۲۰/۰۴ درصد به پرداخت ملت	۱۹/۱۵ درصد بانک ملت
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	۲۱/۰۶ درصد پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۹ درصد بانک ملت

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۳۰/۶۸ درصد به پرداخت ملت	۲۲/۶۷ درصد بانک ملت
ابزار پذیرش موبایلی	۴۱/۶۴ درصد به پرداخت ملت	۴۴/۶۰ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاه	۱۸/۳۱ درصد به پرداخت ملت	۱۸/۵۳ درصد بانک ملت

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۴۲/۰۰ درصد آسان پرداخت پرشین	۱۹/۱۹ درصد بانک ملی ایران
ابزار پذیرش موبایلی	۴۵/۶۳ درصد به پرداخت ملت	۴۳/۸۰ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاه	۲۱/۰۱ درصد پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۲ درصد بانک ملت

شاخص هر فیندال - هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۵۲۵	۱,۱۴۸
ابزار پذیرش موبایلی	۳,۲۵۴	۲,۷۹۳
کارتخوان فروشگاه	۱,۴۲۹	۹۳۹

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۷/۲۵ درصد
کارت اعتباری	بانک ملی ایران	۸۱/۰۸ درصد
کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۱/۸۵ درصد

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۱/۹۷ درصد
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۹ درصد

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۱/۵۰ درصد
خطای شاپرکی	۰/۱۰ درصد
خطای صادرکنندگی	۱۱/۷۸ درصد
خطای کاربری	۸۶/۱۰ درصد
خطای کسب و کار	۰/۵۱ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۸/۸۸ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۹ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۷۵ درصد
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	۸۷۳/۴۲ درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی karti در خرداد ماه ۱۴۰۱

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۷۲
کمترین میزان شاخص	فن آوا کارت	۰/۴۴۶

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۰/۳۸۰ درصد
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۲ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۴۷ درصد
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سداد	۴/۱۸ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا بهمن ۱۴۰۰) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۵,۸۲۲,۰۶۲	۱۶/۷۵٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۴,۱۰۶,۱۹۵	۱۱/۷۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۴,۸۰۱,۳۲۲	۱۳/۳۳٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۵,۵۲۷,۲۷۷	۱۴/۹۲٪
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۵,۶۰۵,۷۴۹	۱۴/۶۷٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۵,۳۶۸,۸۳۹	۱۳/۶۹٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۶,۴۷۱,۶۳۷	۱۵/۹۱٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۵,۹۶۸,۸۶۷	۱۴/۱۲٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۶,۶۷۷,۰۱۹	۱۵/۴۷٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۶,۶۷۹,۱۵۵	۱۵/۰۹٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۶,۲۶۷,۴۶۶	۱۳/۹۲٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۶,۳۶۱,۱۸۹	۱۳/۷۶٪

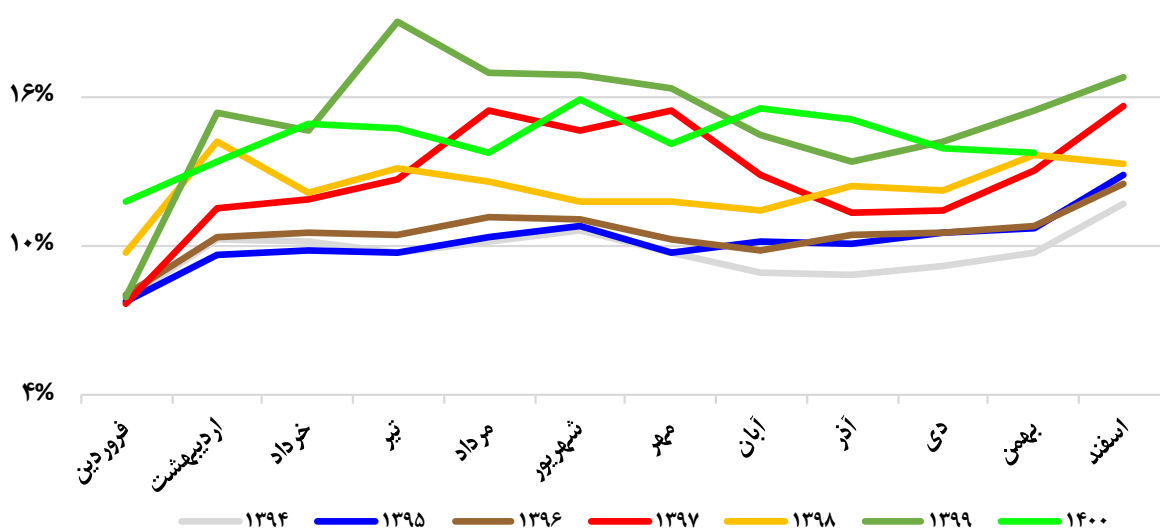
در بهمن ۱۴۰۰ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۳/۷۶ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه دی ۱۴۰۰، کاهش ۰/۱۷ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در بهمن ۱۴۰۰، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۱/۵۰ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۷۲ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه دی ۱۴۰۰ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا بهمن ۱۴۰۰ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

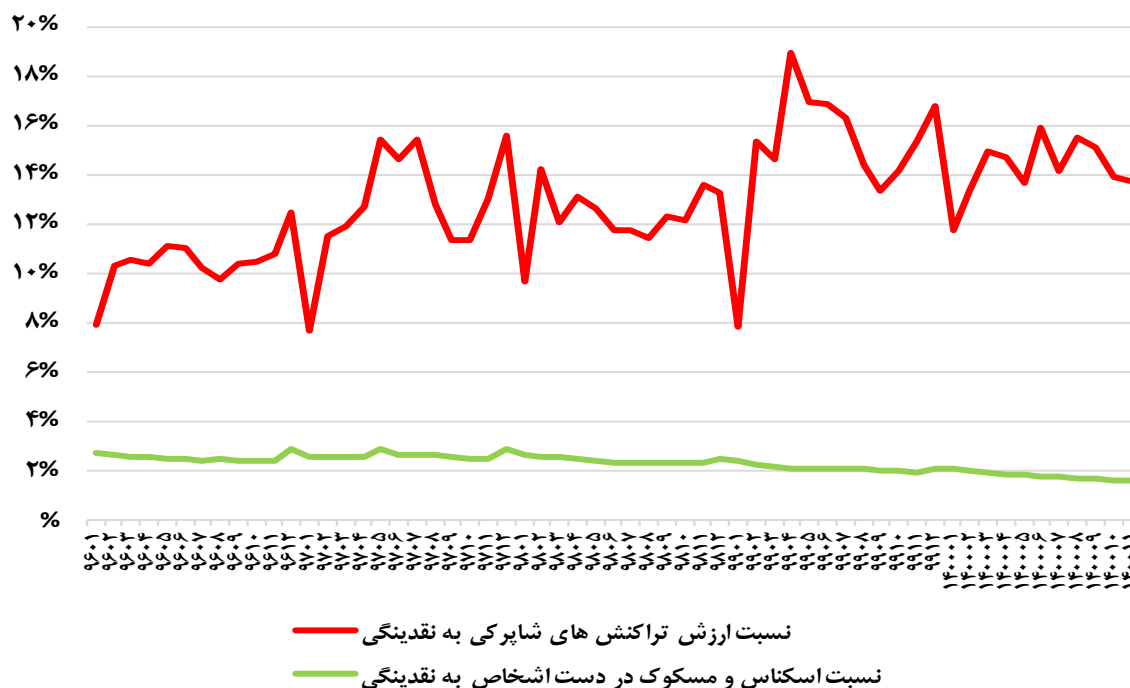
جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۷۳۵,۰۰۰	۲/۱۱٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۷۲۰,۷۰۰	۲/۰۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۷۱۸,۹۰۰	۲/۰۰٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۷۱۵,۰۰۰	۱/۹۳٪
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۷۲۱,۷۰۰	۱/۸۹٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۷۲۶,۶۰۰	۱/۸۵٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۷۲۷,۱۰۰	۱/۷۹٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۷۳۵,۱۰۰	۱/۷۴٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۷۳۸,۶۰۰	۱/۷۱٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۷۳۸,۸۰۰	۱/۶۷٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۷۳۷,۱۰۰	۱/۶۴٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۷۵۲,۱۰۰	۱/۶۳٪

در بهمن ۱۴۰۰، ۱/۶۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در دی ۱۴۰۰ کاهش ۰/۰۱- درصدی را تجربه نموده است. در بهمن ۱۴۰۰ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۷۲ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۲/۰۴ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا بهمن ۱۴۰۰) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۳/۷۶ درصد در بهمن ۱۴۰۰ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۱/۶۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۵۵ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در بهمن ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

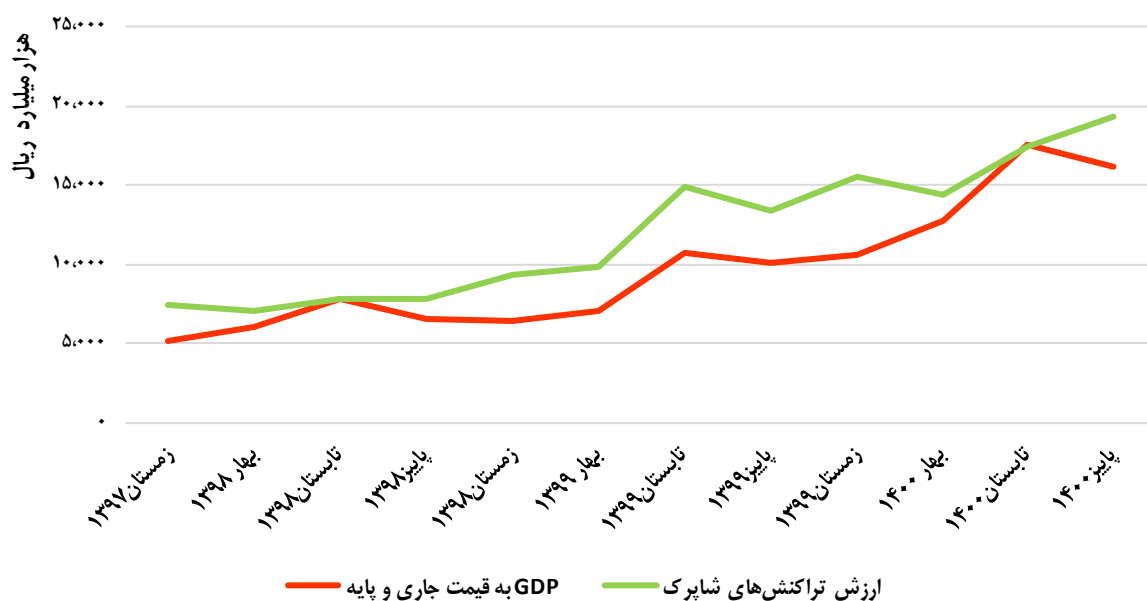
به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید

ناخالص داخلی

در شکل شماره ۳-۱ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

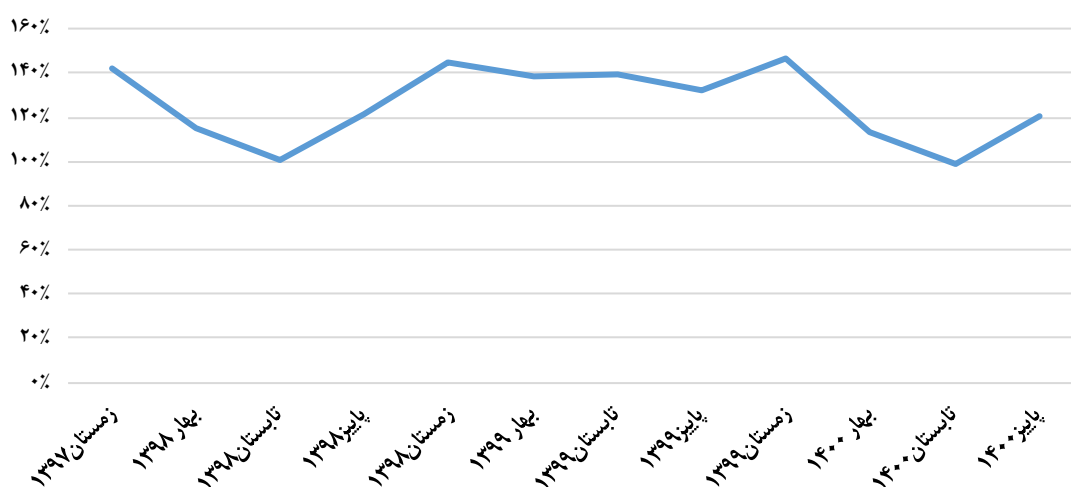
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

دوره	GDP (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP
زمستان ۱۳۹۷	۵,۱۸۳,۰۰۰	۷,۳۶۵,۸۲۶	۱۴۲/۱۲٪
بهار ۱۳۹۸	۶,۰۷۵,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۴	۱۱۴/۹۸٪
تابستان ۱۳۹۸	۷,۷۳۵,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶	۱۰۰/۴۳٪
پاییز ۱۳۹۸	۶,۴۸۸,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹	۱۲۰/۹۷٪
زمستان ۱۳۹۸	۶,۴۳۷,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷	۱۴۵/۰۶٪
بهار ۱۳۹۹	۷,۰۸۶,۰۰۰	۹,۸۴۲,۳۷۶	۱۳۸/۹۰٪
تابستان ۱۳۹۹	۱۰,۶۵۲,۰۰۰	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۱۳۹/۳۵٪
پاییز ۱۳۹۹	۱۰,۱۱۶,۰۰۰	۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۳۲/۵۶٪
زمستان ۱۳۹۹	۱۰,۵۶۸,۰۰۰	۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۱۴۶/۴۴٪
بهار ۱۴۰۰	۱۲,۷۲۵,۰۰۰	۱۴,۴۳۴,۷۹۴	۱۱۳/۴۴٪
تابستان ۱۴۰۰	۱۷,۵۸۰,۰۰۰	۱۷,۴۴۶,۲۲۶	۹۹/۲۴٪
پاییز ۱۴۰۰	۱۶,۰۹۲,۰۰۰	۱۹,۳۲۵,۰۴۱	۱۲۰/۰۹٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از جوجه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در خرداد ۱۴۰۱

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در خرداد ۱۴۰۱

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در خرداد ماه ۱۴۰۱ بالغ بر ۳,۷۰۲ میلیون تراکنش با ارزش ۷,۲۵۱ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به اردیبهشت ماه رشد ۴/۳۴ درصدی در تعداد و ۸/۶۰ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در خرداد ماه ۱۴۰۱ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴	۴/۳۴٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶	۸/۶۰٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در خرداد ۱۴۰۱ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰

نوع	خرداد ۱۴۰۰	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۳۰۸,۸۲۲,۲۳۳	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴	۱۱/۸۸٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۵۲۷,۲۷۶,۹۱۲	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶	۳۱/۱۹٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های خرداد ۱۴۰۱ به نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۰ از نظر تعدادی ۱۱/۸۸٪ و از نظر ریالی ۳۱/۱۹٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۴/۵۳	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۵/۹۶	۸/۶۰٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۵۴۲,۵۳۷/۳۵	۱۵,۰۴۱,۲۰۶/۵۷	-۳/۲۳٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۴۲۹/۶	۴۸۲/۱	۱۲/۲۲٪

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۳-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته با رشد ۸/۶۰ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در رشد ۳/۲۳- درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۴-۲ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش ها (میلیون ریال)	خرداد ۱۴۰۰	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش ها	۵,۵۲۷,۲۷۶,۹۱۲/۴۵	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۵/۹۶	۳۱/۱۹%
ارزش حقیقی تراکنش ها	۱۷,۴۸۰,۳۱۹/۱۴	۱۵,۰۴۱,۲۰۶/۵۷	-۱۳/۹۵%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۳۱۶/۲	۴۸۲/۱	۵۲/۴۷%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۳۱/۱۹ درصدی در ارزش اسمی تراکنش ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۱۳/۹۵- درصد می باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش های شاپرک طی سال های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می باشد.

همانطور که قبلا نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش های شاپرک در واقع ارزش تراکنش های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه" را پشتیبانی می نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در خرداد ۱۴۰۱ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	رشد	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱
ابزار پذیرش اینترنتی	۳/۲۹٪	۳۹۰,۱۴۹	۴۰۲,۹۸۹
ابزار پذیرش موبایلی	-۷/۷۰٪	۱۵۶,۳۸۴	۱۴۴,۳۴۹
کارتخوان فروشگاه	-۱/۰۰٪	۸,۶۱۷,۶۷۰	۸,۵۳۱,۲۵۰
مجموع ابزارها	-۰/۹۳٪	۹,۱۶۴,۲۰۳	۹,۰۷۸,۵۸۸

تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به اردیبهشت ماه رشد ۰/۹۳- درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، کاهش ۱/۰۰- درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه رشد ۳/۲۹ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با کاهش ۷/۷۰- درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

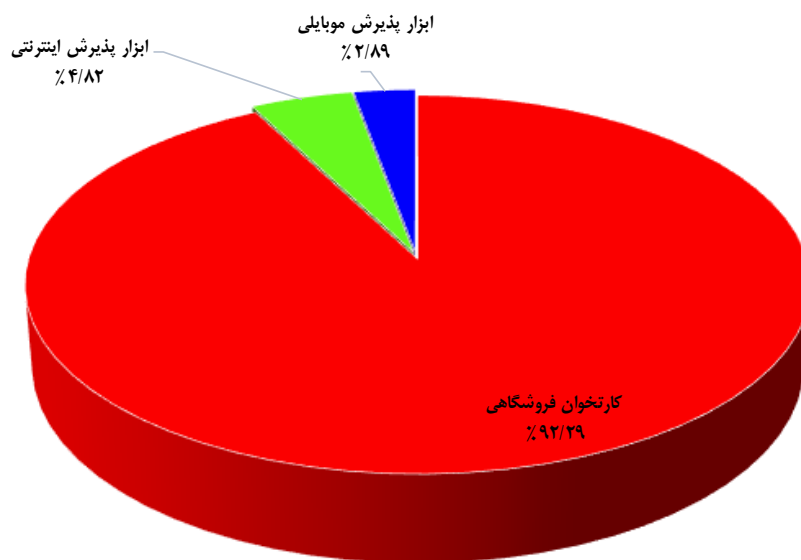
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	اردیبهشت ۱۴۰۱		خرداد ۱۴۰۱	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۹۰,۱۴۹	۴/۲۶٪	۴۰۲,۹۸۹	۴/۴۴٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۸۴	۱/۷۱٪	۱۴۴,۳۴۹	۱/۵۹٪
کارتخوان فروشگاه	۸,۶۱۷,۶۷۰	۹۴/۰۴٪	۸,۵۳۱,۲۵۰	۹۳/۹۷٪
مجموع ابزارها	۹,۱۶۴,۲۰۳	۱۰۰/۰۰٪	۹,۰۷۸,۵۸۸	۱۰۰/۰۰٪

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌ها با سهم ۹۲/۲۹ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرک در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید

در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۷-۲ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۰۲,۹۸۹	۱۷۸,۴۹۶,۷۳۰	۴۴۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۳۴۹	۱۰۶,۹۹۲,۳۷۱	۷۴۱
کارتخوان فروشگاهی	۸,۵۳۱,۲۵۰	۳,۴۱۶,۳۳۲,۰۴۳	۴۰۰
مجموع ابزارها	۹,۰۷۸,۵۸۸	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴	۴۰۸

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در خرداد ۱۴۰۱، ۴۰۸ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۲۰/۶۰ واحدی (۵/۳۲ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین افزایش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. در خرداد ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۰/۳۰- درصدی از ۴۴۴ تراکنش در اردیبهشت ۱۴۰۱ به ۴۴۳ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۴۱ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با افزایش ۲۴/۹۰ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۲۱/۸۶ واحد افزایش نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱ به ۴۰۰ عدد در خرداد ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۸-۲ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۰۲,۹۸۹	۹۸۹,۶۷۵,۱۱۰	۲,۴۵۵/۸۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۳۴۹	۱۴,۴۴۹,۴۱۵	۱۰۰/۱۰
کارتخوان فروشگاهی	۸,۵۳۱,۲۵۰	۶,۲۴۷,۲۴۱,۱۶۱	۷۳۲/۲۸
مجموع ابزارها	۹,۰۷۸,۵۸۸	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶	۷۹۸/۷۳

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در خرداد ۱۴۰۱ ماه با افزایش ۲۱۵/۹۹ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۲,۴۵۵/۸۴ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش

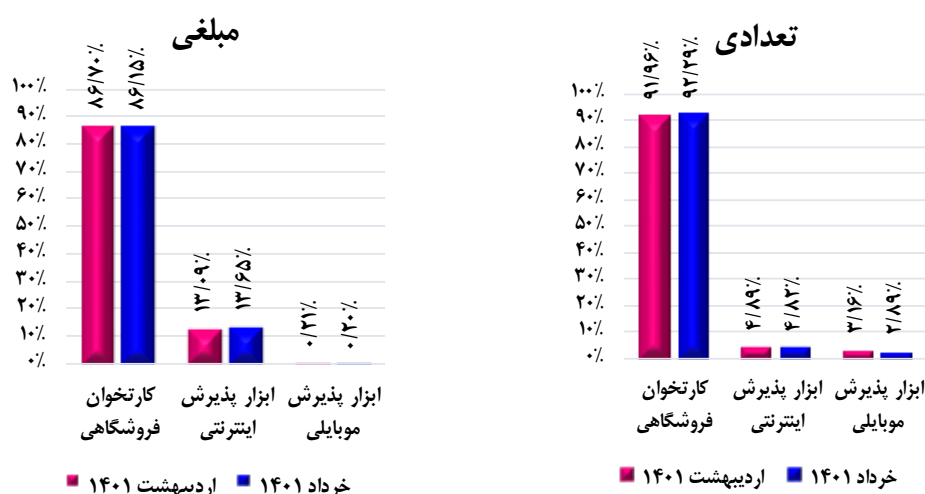
۱۱/۲۴ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۱۰۰/۱۰ میلیون ریال به ازای هر ابزار در خرداد ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۷۳۲/۲۸ میلیون ریال می باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۶۰/۴۸ میلیون ریال افزایش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها (تعداد)	مجموع مبلغ تراکنش ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۸,۴۹۶,۷۳۰	۹۸۹,۶۷۵,۱۱۰	۵/۵۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۶,۹۹۲,۳۷۱	۱۴,۴۴۹,۴۱۵	۰/۱۴
کارتخوان فروشگاهی	۳,۴۱۶,۳۳۲,۰۴۳	۶,۲۴۷,۲۴۱,۱۶۱	۱/۸۳
مجموع ابزارها	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶	۱/۹۶

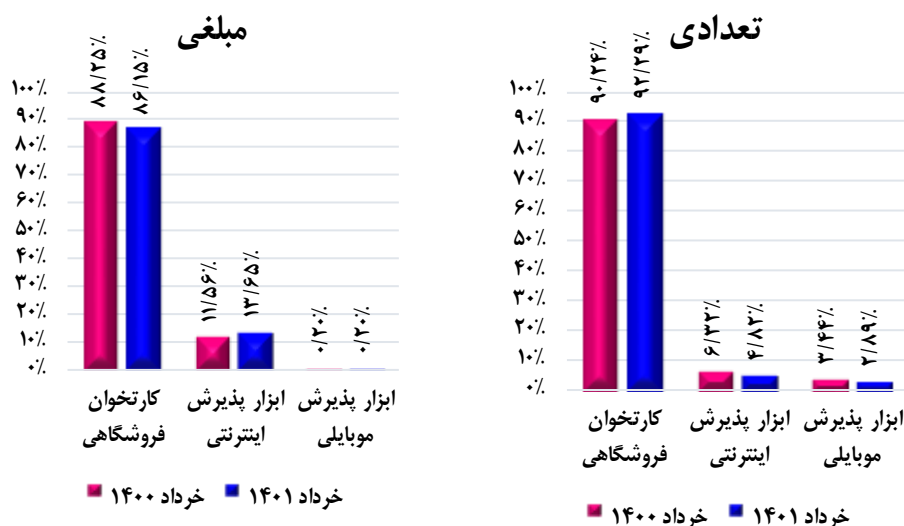
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش های هر ابزار پذیرش، در ماه خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۳۳ و کاهش ۰/۵۵ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۰۶ و افزایش ۰/۵۶ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز به ترتیب کاهش ۰/۲۷ و ۰/۰۹ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای خرداد ۱۴۰۱ و مقایسه آن با خرداد ۱۴۰۰ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

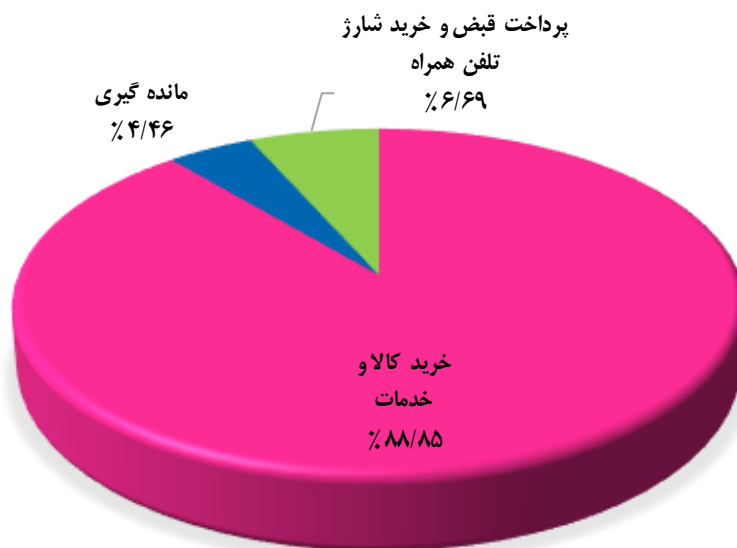
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در خرداد ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۲/۰۵ و کاهش ۲/۰۹ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۱/۴۹ درصدی و افزایش ۲/۰۹ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۵۵ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با افزایش ۰/۰۱ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

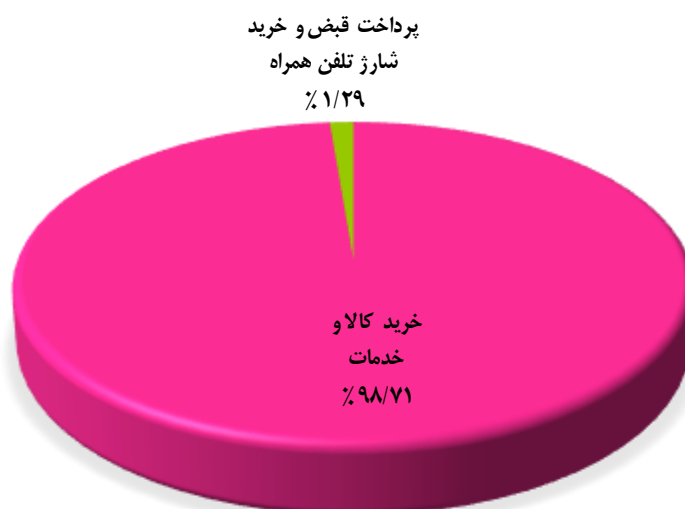
در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب سهم تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در خرداد ۱۴۰۱، ۸۸/۸۵ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۷۸ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۴۶ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

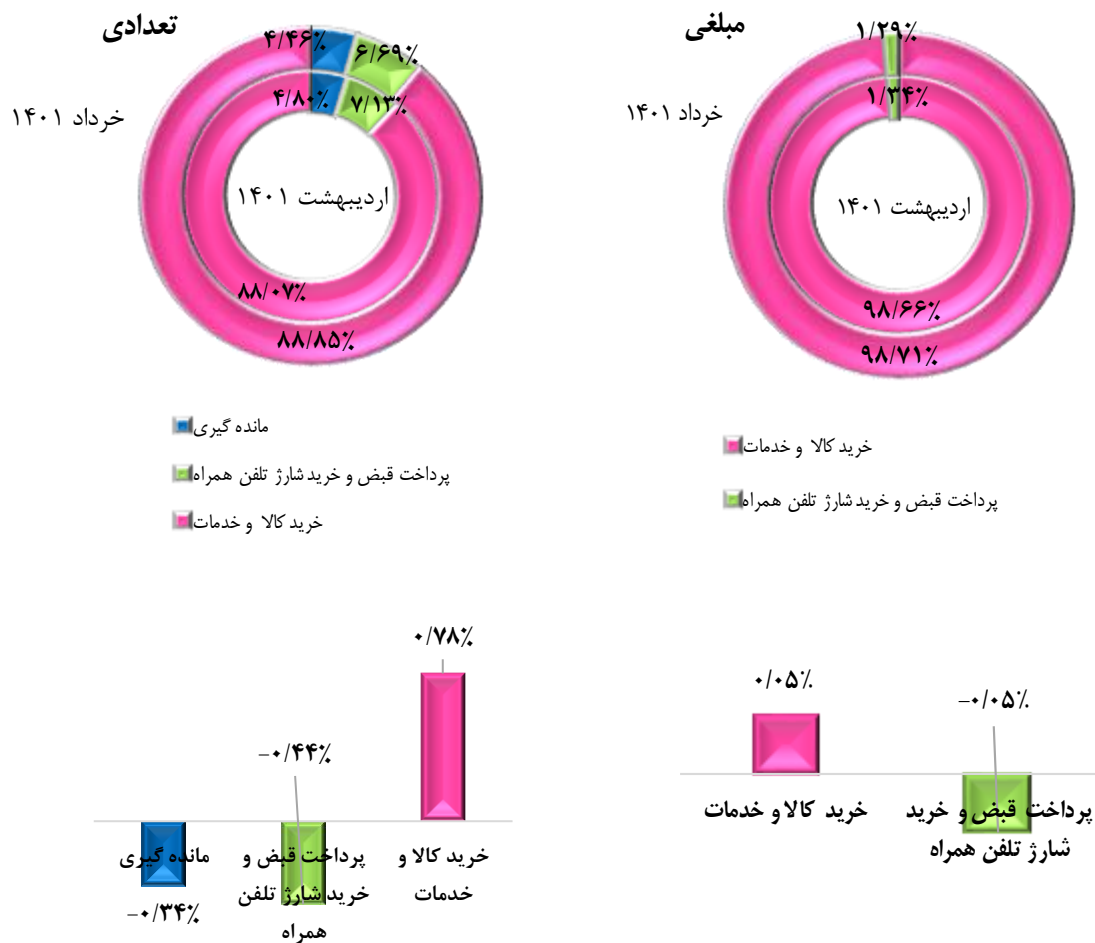
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - خرداد ۱۴۰۱

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۸/۷۱ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه خرداد ۱۴۰۱ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

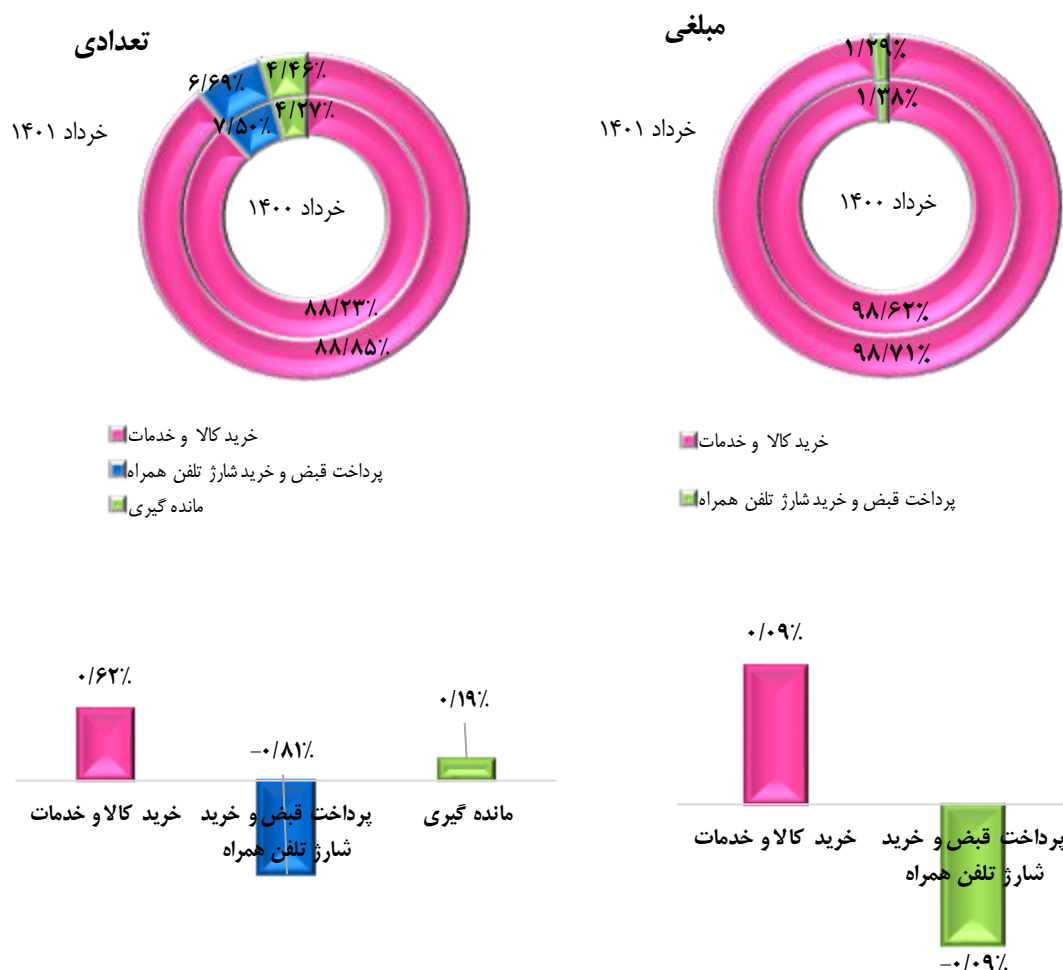
برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" از کل تراکنش‌ها با کاهش همراه بوده، همچنین خدمات "خرید کالا و خدمات" با افزایش مواجه بوده‌اند. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۷۸ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۰/۴۴ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده‌گیری" با کاهش ۰/۳۴ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در خرداد ماه با افزایش ۰/۰۵ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی خرداد ۱۴۰۰ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - خرداد ۱۴۰۰ و خرداد ۱۴۰۱

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۰/۶۲ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۰، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۰۹ درصد افزایش داشته است. تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۰/۸۱ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز افزایش ۰/۱۹ درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در خرداد ۱۴۶۸/۵۱ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۳۷۹/۹۷ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۳/۳۵ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۶۵/۱۹ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۰۲,۹۸۹	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۶۵/۱۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۳۴۹		۲۳/۳۵
کارتخوان فروشگاهی	۸,۵۳۱,۲۵۰		۱,۳۷۹/۹۷
کل ابزارها	۹,۰۷۸,۵۸۸		۱,۴۶۸/۵۱

در خرداد ۱۴۰۱ بیش از ۱,۴۶۹ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۸۰ ابزار کارتخوان فروشگاهی می باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۶۵ و ۲۳ ابزار می باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در خرداد ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - خرداد ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۸,۴۹۶,۷۳۰	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲/۸۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۶,۹۹۲,۳۷۱		۱/۷۳
کارتخوان فروشگاهی	۳,۴۱۶,۳۳۲,۰۴۳		۵۵/۲۶
کل ابزارها	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴		۵۹/۸۸

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در خرداد ماه سال جاری ۵۹/۸۸ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاهی با ۵۵/۲۶ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

هر استان

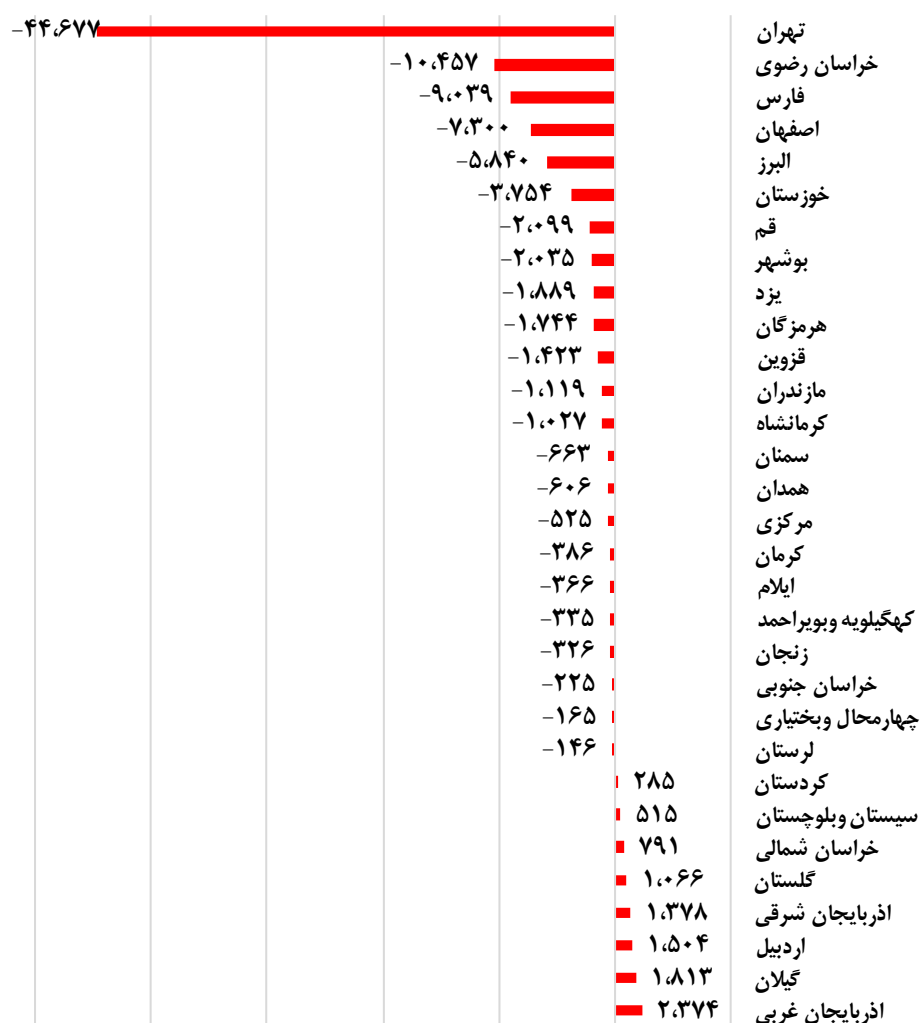
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۱۲-۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱ و خرداد ۱۴۰۱

نام استان	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۵۷۰,۴۰۰	۱,۵۲۵,۷۲۳	-۴۴,۶۷۷	-۲/۸۴٪
خراسان رضوی	۶۵۷,۴۸۲	۶۴۷,۰۲۵	-۱۰,۴۵۷	-۱/۵۹٪
اصفهان	۵۶۸,۸۶۰	۵۶۱,۵۶۰	-۷,۳۰۰	-۱/۲۸٪
فارس	۵۵۶,۰۷۰	۵۴۷,۰۳۱	-۹,۰۳۹	-۱/۶۳٪
خوزستان	۴۶۵,۰۲۴	۴۶۱,۲۷۰	-۳,۷۵۴	-۰/۸۱٪

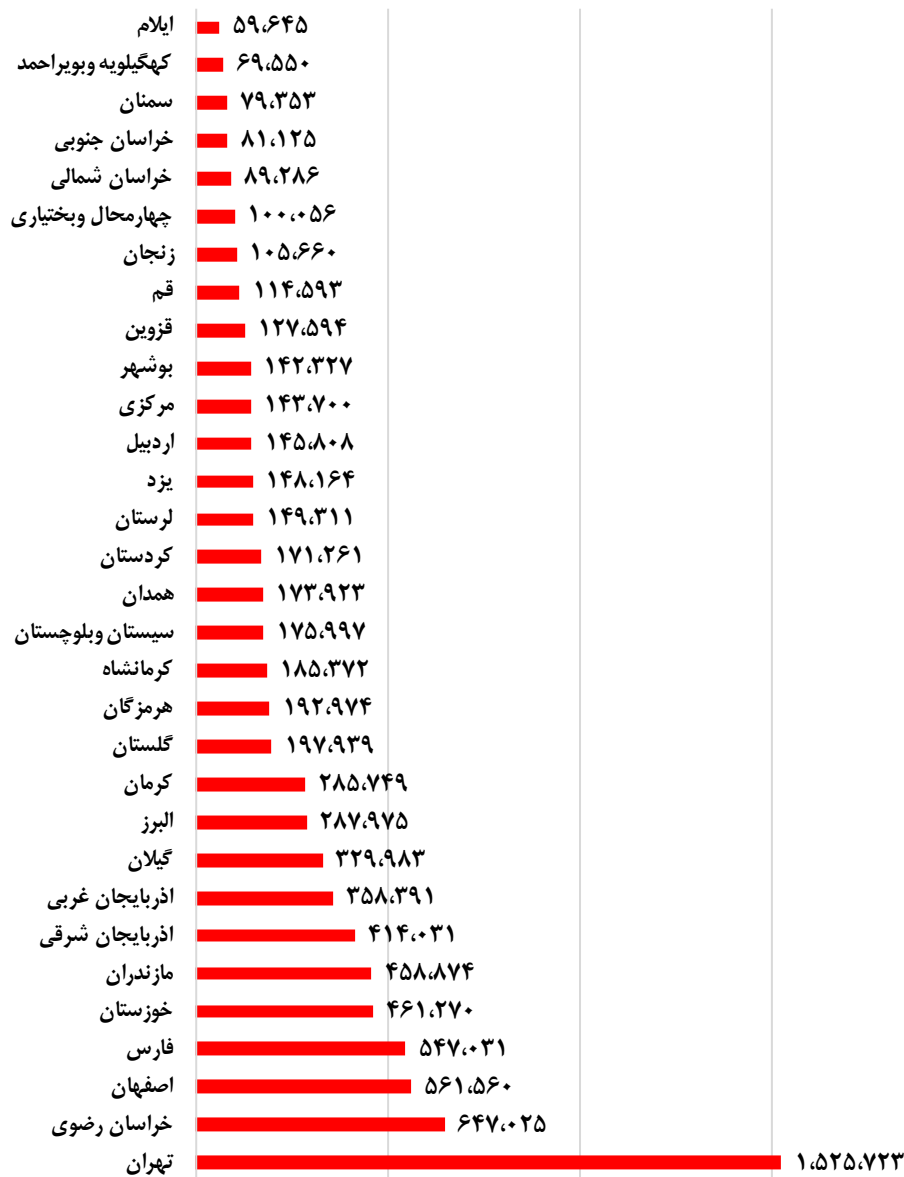
همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال در خرداد ۱۴۰۱ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - خرداد نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱

در خرداد ۱۴۰۱ بیشترین افزایش در تعداد کارتهخوان فروشگاه‌های فعال با ۲,۳۷۴ افزایش متعلق به استان اذربایجان غربی می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - خرداد ۱۴۰۱

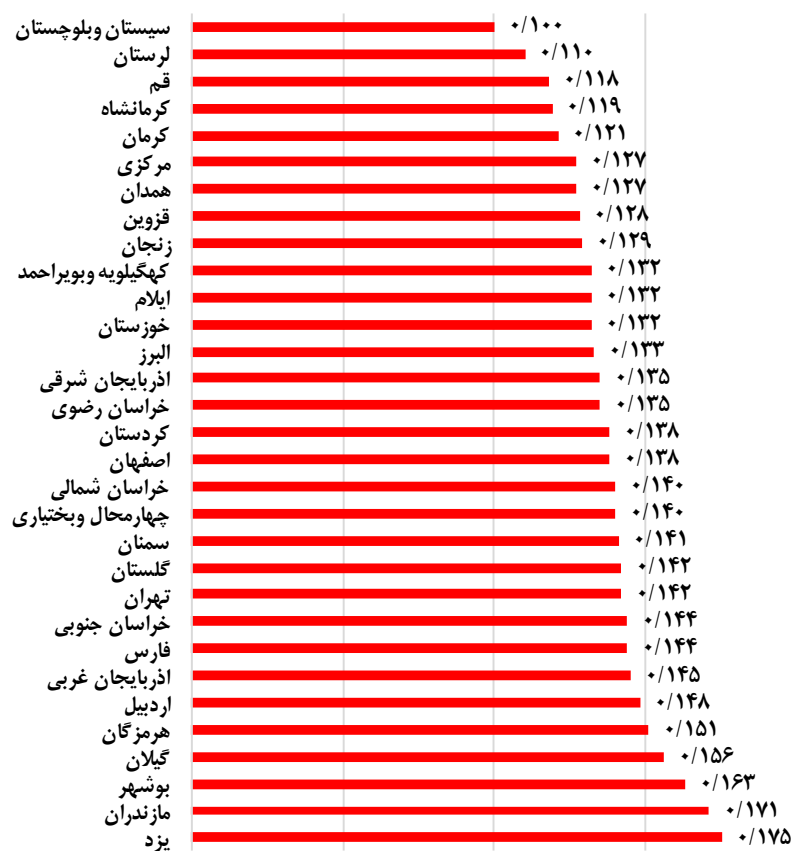
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان های فروشگاه های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱ و خرداد ۱۴۰۱

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی			
استان	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۷۷	۰/۱۷۵	-۱/۲۶%
مازندران	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	-۰/۲۴%
بوشهر	۰/۱۶۵	۰/۱۶۳	-۱/۴۱%
تهران	۰/۱۴۶	۰/۱۴۲	-۲/۸۴%
هرمزگان	۰/۱۵۳	۰/۱۵۱	-۰/۹۰%
گیلان	۰/۱۵۵	۰/۱۵۶	۰/۵۵%
فارس	۰/۱۴۶	۰/۱۴۴	-۱/۶۳%
اردبیل	۰/۱۴۶	۰/۱۴۸	۱/۰۴%
سمنان	۰/۱۴۳	۰/۱۴۱	-۰/۸۳%
اصفهان	۰/۱۳۹	۰/۱۳۸	-۱/۲۸%
البرز	۰/۱۳۶	۰/۱۳۳	-۱/۹۹%
آذربایجان غربی	۰/۱۴۴	۰/۱۴۵	۰/۶۷%
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۴۰	۰/۱۴۰	-۰/۱۶%
خراسان جنوبی	۰/۱۴۴	۰/۱۴۴	-۰/۲۸%
گلستان	۰/۱۴۱	۰/۱۴۲	۰/۵۴%
خراسان رضوی	۰/۱۳۷	۰/۱۳۵	-۱/۵۹%
خوزستان	۰/۱۳۳	۰/۱۳۲	-۰/۸۱%
آذربایجان شرقی	۰/۱۳۴	۰/۱۳۵	۰/۳۳%
خراسان شمالی	۰/۱۳۸	۰/۱۴۰	۰/۸۹%
ایلام	۰/۱۳۲	۰/۱۳۲	-۰/۶۱%
قزوین	۰/۱۳۰	۰/۱۲۸	-۱/۱۰%
کردستان	۰/۱۳۸	۰/۱۳۸	۰/۱۷%
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۱۳۲	۰/۱۳۲	-۰/۴۸%
همدان	۰/۱۲۸	۰/۱۲۷	-۰/۳۵%
مرکزی	۰/۱۲۷	۰/۱۲۷	-۰/۳۶%
زنجان	۰/۱۲۹	۰/۱۲۹	-۰/۳۱%
قم	۰/۱۲۰	۰/۱۱۸	-۱/۸۰%
کرمانشاه	۰/۱۲۰	۰/۱۱۹	-۰/۵۵%

استان	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
کرمان	۰/۱۲۱	۰/۱۲۱	-۰/۱۳%
لرستان	۰/۱۱۱	۰/۱۱۰	-۰/۱۰%
سیستان و بلوچستان	۰/۰۹۹	۰/۱۰۰	۰/۲۹%

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - خرداد ۱۴۰۱

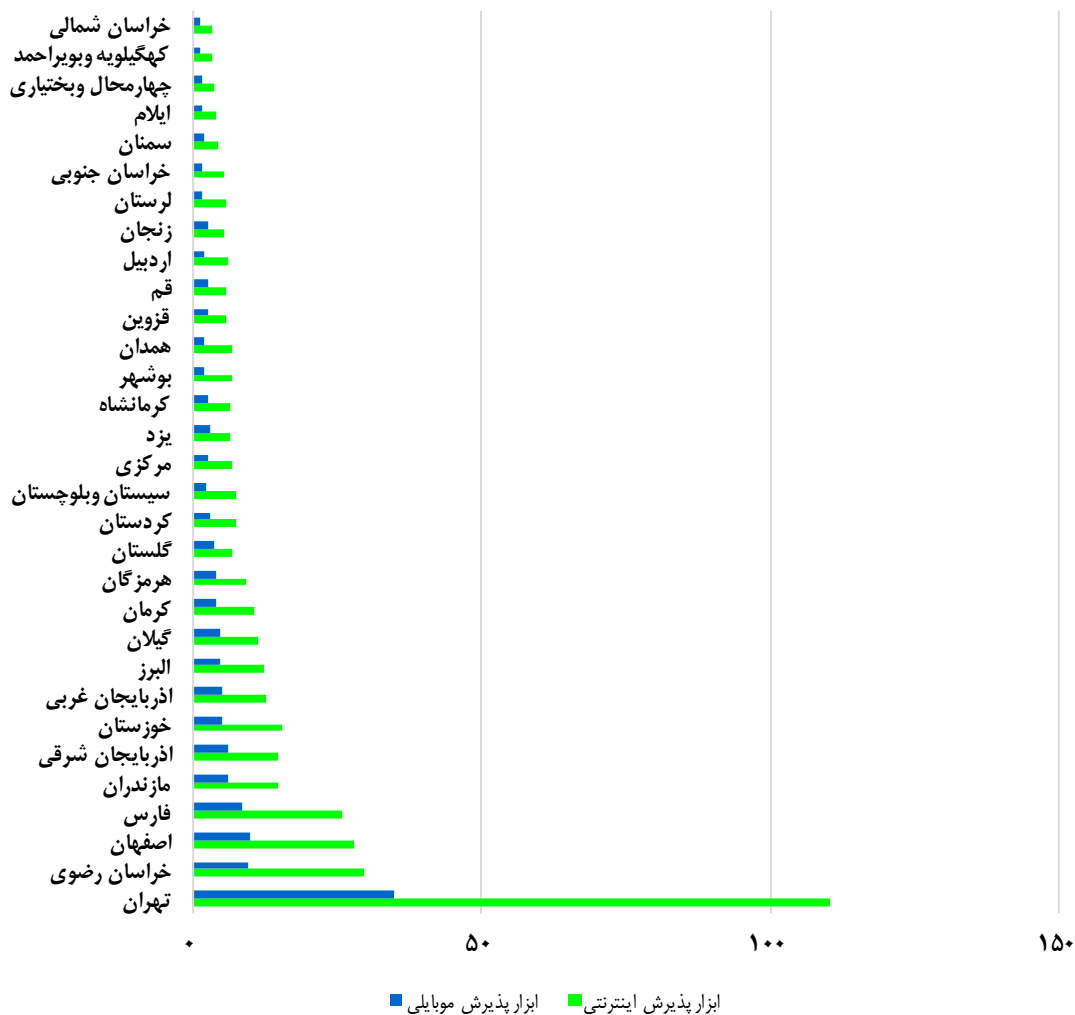
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، مازندران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و قم تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در خرداد ۱۴۰۱، تعداد

سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۳۸۰ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۳۸۰ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

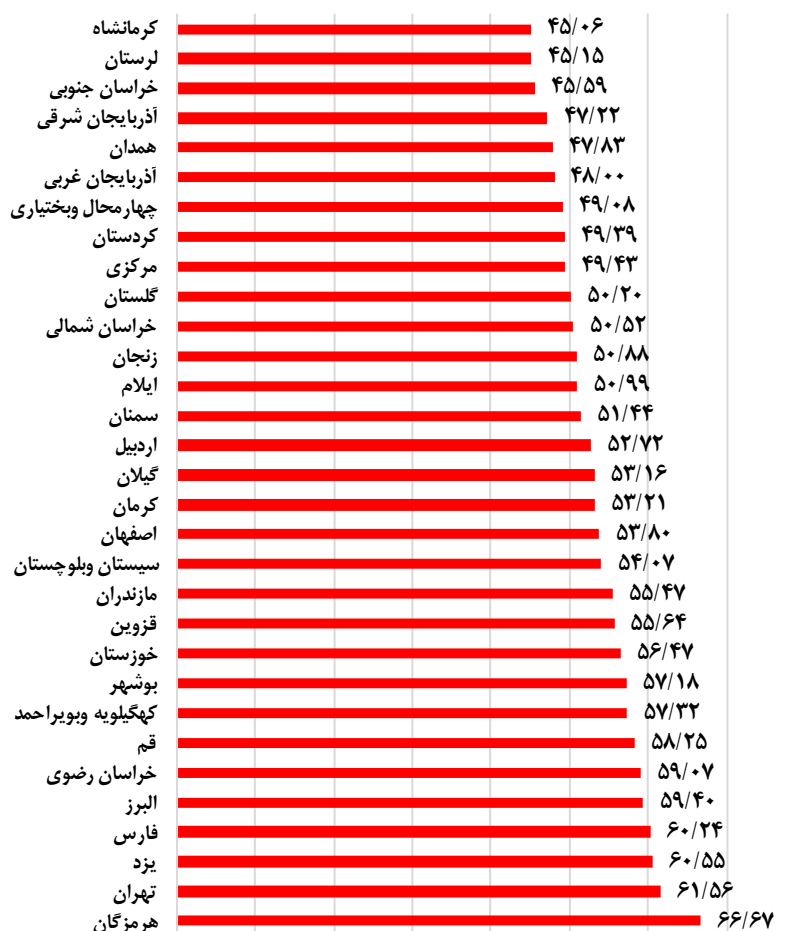
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - خرداد ۱۴۰۱

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، خراسان رضوی و اصفهان می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای خرداد ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - خرداد ۱۴۰۱

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، تهران و یزد در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و کرمانشاه، لرستان و خراسان جنوبی کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در خرداد ۱۴۰۱ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در خرداد ۱۴۰۱ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال

- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال

- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

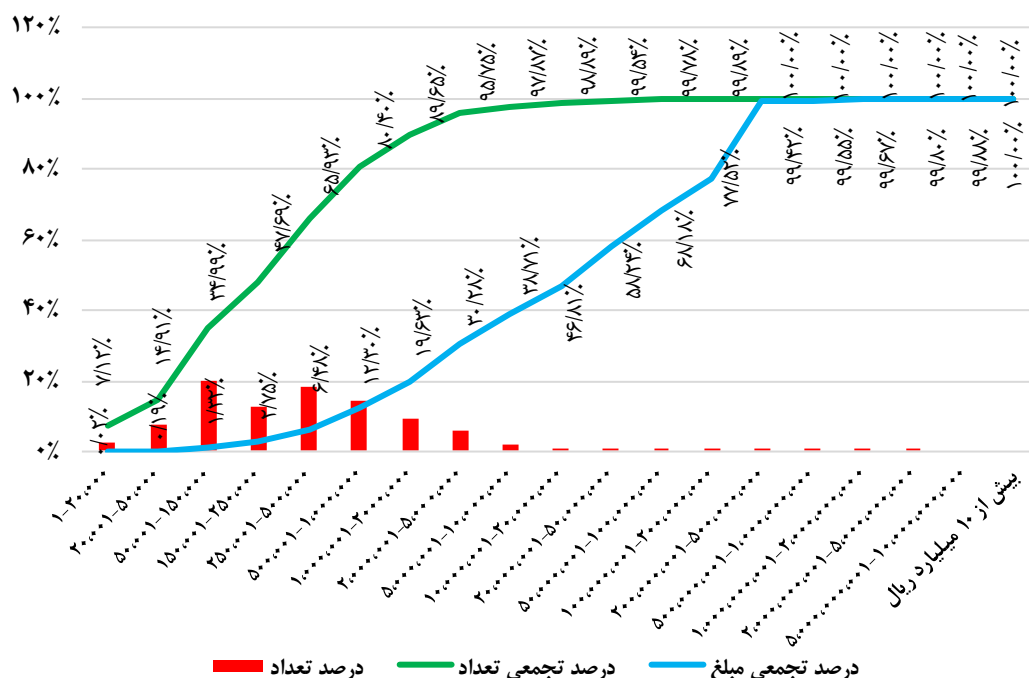
سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۴/۵۴ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در خرداد ۱۴۰۱:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.

- ۱۰/۳۲ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

- ۳۲/۷۸ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

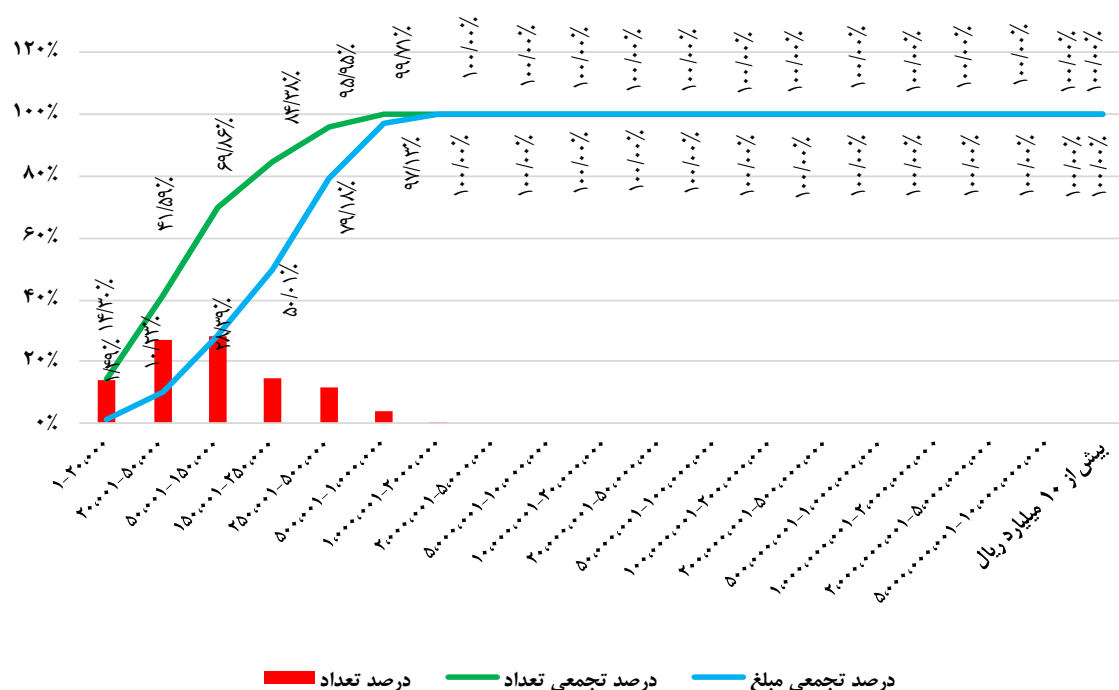
- ۵۲/۳۱ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغ تراکنش‌های ابزار کار تخوار: فروشگاه (بر حسب ریال) - خرداد ۱۴۰۱

در خرداد ماه ۱۴۰۱، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۳۵۴,۲۸۴,۷۷۹ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۱,۱۱۹,۹۵۴,۰۶۶ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۱,۷۸۶,۹۳۹,۹۶۴ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۱/۲۱ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است. سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی ۶/۱۶ درصد می‌باشد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغ تراکشی های انار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - خرداد ۱۴۰۱

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتهای فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۳۰/۱۴ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۵۹/۴۱ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده از ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها - ۲-۳-۲

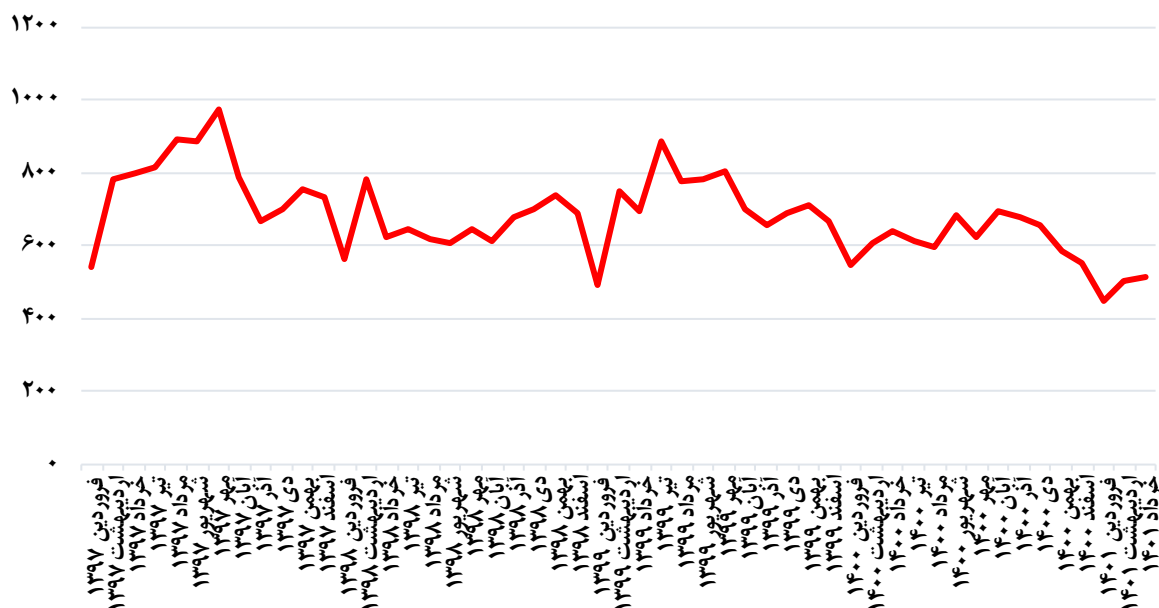
در این بخش شاخص نسبت دهکی ۱۲ به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در خرداد ماه ۱۴۰۱ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۴۰۰ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه			محاسبه نسبت دهکی
اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات	خرداد ۱۴۰۰	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات	
۱۶,۰۴۳,۲۲۲	۱۶,۶۱۰,۰۶۶	۳/۵۳٪	۱۴,۶۱۸,۴۹۴	۱۶,۶۱۰,۰۶۶	۱۳/۶۲٪	میانگین مبلغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۳۱,۸۳۳	۳۲,۲۸۳	۱/۴۱٪	۲۲,۸۵۶	۳۲,۲۸۳	۴۱/۲۵٪	میانگین مبلغ تراکنش دهک اول (ریال)
۵۰۳/۹۸	۵۱۴/۵۱	۲/۰۹٪	۶۳۹/۵۹	۵۱۴/۵۱	-۱۹/۵۶٪	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱۹/۵۶- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۲/۰۹ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۳/۵۳ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۱/۴۱ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۲/۰۹ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت رشد ۵۳/۱۰ واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

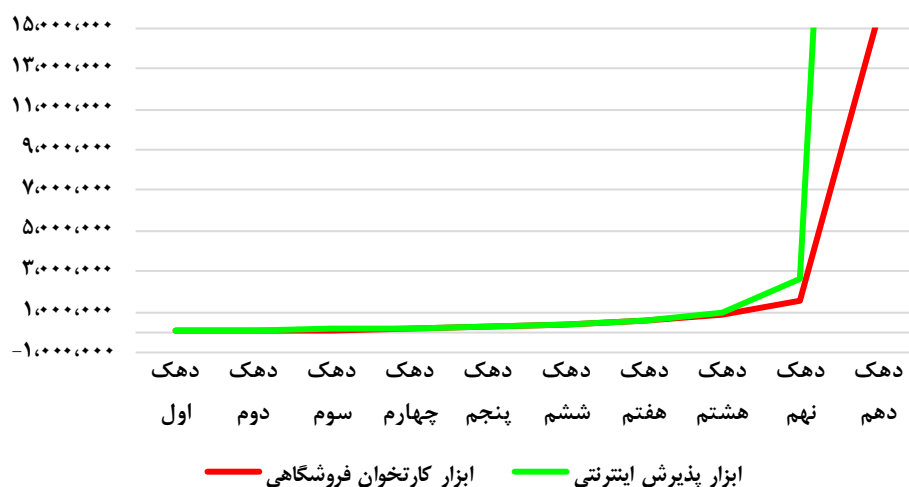
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۳۸,۸۰۶/۲۶	۳۲,۸۶۱/۵۷	دهک اول
۹۳,۳۴۱/۸۸	۷۶,۳۷۳/۵۷	دهک دوم
۱۴۱,۲۱۷/۷۹	۱۲۲,۹۰۶/۳۷	دهک سوم
۲۰۱,۷۰۱/۴۰	۱۸۵,۱۷۰/۶۴	دهک چهارم
۲۸۱,۳۰۶/۲۰	۲۶۸,۳۶۷/۲۰	دهک پنجم
۳۹۲,۳۰۶/۱۴	۳۸۲,۵۲۳/۱۰	دهک ششم
۵۷۰,۰۴۴/۵۰	۵۵۴,۴۲۲/۸۸	دهک هفتم
۹۹۳,۲۱۱/۷۵	۸۶۲,۰۹۳/۰۲	دهک هشتم
۲,۶۶۷,۴۵۷/۹۹	۱,۵۶۵,۸۲۰/۰۷	دهک نهم
۷۳,۳۲۲,۶۲۰/۳۹	۱۵,۵۰۰,۴۹۲/۶۰	دهک دهم

* /ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۸۰ درصد تراکنش‌ها (۸ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - خرداد ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۷۳,۳۲۲,۶۲۰/۳۹ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

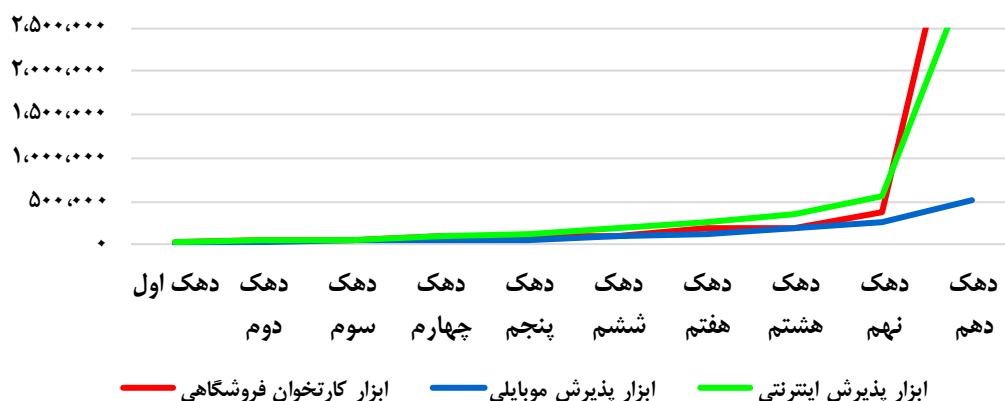
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۲۲,۸۲۲/۶۳	۱۱,۴۷۷/۰۶	۳۲,۴۴۲/۱۸	دهک اول
۵۰,۵۰۵/۱۰	۲۱,۰۲۹/۸۲	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک دوم
۶۱,۹۶۹/۲۴	۴۷,۶۳۸/۲۵	۵۰,۵۶۸/۱۵	دهک سوم
۱۰۱,۷۱۷/۸۹	۵۰,۰۰۰/۰۰	۹۵,۰۸۱/۸۱	دهک چهارم
۱۲۷,۸۲۵/۱۳	۵۳,۷۳۷/۲۰	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۲۰۱,۲۶۳/۶۱	۸۹,۴۸۵/۸۴	۱۰۷,۶۸۱/۰۶	دهک ششم
۲۵۳,۹۱۸/۷۴	۱۱۲,۱۴۹/۱۱	۱۹۷,۷۸۴/۴۷	دهک هفتم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۳۵۲,۹۰۱/۵۸	۱۹۳,۵۰۵/۸۹	۲۰۰,۵۲۶/۱۸	دهک هشتم
۵۶۹,۳۳۹/۵۰	۲۶۲,۳۷۵/۸۹	۳۶۵,۳۹۸/۰۳	دهک نهم
۳,۲۲۰,۶۳۱/۷۸	۵۰۹,۱۱۰/۸۹	۴,۷۴۲,۷۰۸/۲۵	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه، خرید کارت شارژ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد. این در حالی است که به طور متوسط ۲۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (دو دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ و ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط به ترتیب حداقل ۳۰ و ۲۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه و ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - خرداد ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۳,۲۲۰,۶۳۱/۷۸ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۴,۷۴۲,۷۰۸/۲۵ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۵۰۹,۱۱۰/۸۹ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت

شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۱/۹۷ درصدی تراکنش‌های موفق و ۸/۰۳ درصدی خطاهای رخ داده در خرداد ۱۴۰۱ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸	۹۱/۹۷٪
تراکنش‌های ناموفق	۳۲۳,۲۰۱,۵۲۳	۸/۰۳٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	۱۰۰/۰۰٪

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

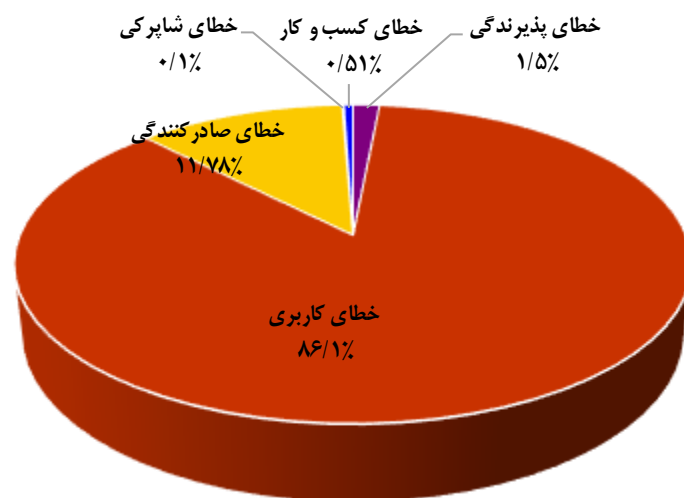
۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در خرداد ۱۴۰۱ و ماه گذشته در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۳,۱۱۴,۳۶۴	۴,۸۵۶,۸۳۸	۵۵/۹۵٪
خطای کاربری	۲۶۷,۲۵۳,۹۸۴	۲۷۸,۲۷۹,۷۶۰	۴/۱۳٪
خطای صادرکنندگی	۲۹,۴۵۱,۲۲۱	۳۸,۰۷۲,۴۳۶	۲۹/۲۷٪
خطای شاپرکی	۴۵۷,۲۶۴	۳۳۷,۵۵۴	-۲۶/۱۸٪
خطای کسب و کار	۱,۴۵۲,۸۱۲	۱,۶۵۴,۹۳۵	۱۳/۹۱٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۳۰۱,۷۲۹,۶۴۵	۳۲۳,۲۰۱,۵۲۳	۷/۱۲٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸	۴/۳۴٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۸۴۹,۶۴۰,۸۸۵	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	۴/۵۶٪

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۳ قابل ملاحظه می‌باشد.

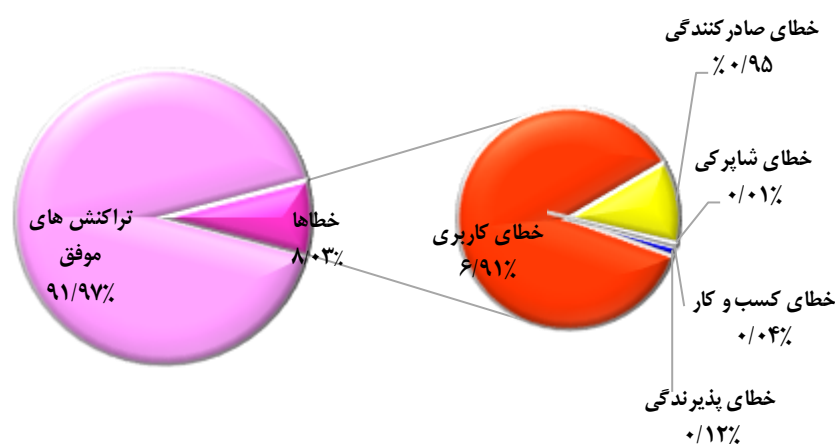
شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - خرداد ۱۴۰۱

همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۶/۱۰ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - خرداد ۱۴۰۱

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	۳,۷۰۱,۸۳۱,۱۶۸	۹۱/۹۷%
خطای پذیرندگی	۴,۸۵۶,۸۳۸	۰/۱۲%
خطای کاربری	۲۷۸,۲۷۹,۷۶۰	۶/۹۱%
خطای صادر کنندگی	۳۸,۰۷۲,۴۳۶	۰/۹۵%
خطای شاپرکی	۳۳۷,۵۵۴	۰/۰۱%
خطای کسب و کار	۱,۶۵۴,۹۳۵	۰/۰۴%
تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	۱۰۰/۰۰%

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۲-۳ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۰ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۱-۳ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در خرداد ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - خرداد ۱۳۹۹ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها اردیبهشت ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها خرداد ۱۴۰۱	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۰۸٪	۰/۱۲٪	۰/۰۴۰٪
خطای کاربری	۶/۹۴٪	۶/۹۱٪	-۰/۰۳۹٪
خطای صادرکنندگی	۰/۷۷٪	۰/۹۵٪	۰/۱۸۱٪
خطای شاپرکی	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۰۳٪

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها اردیبهشت ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها خرداد ۱۴۰۱	تغییر سهم
کسب و کار	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰۳٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۷/۸۴٪	۸/۰۳٪	۰/۱۹۳٪
موفق	۹۲/۱۶٪	۹۱/۹۷٪	-۰/۱۹۳٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

خرداد ۱۴۰۰		اردیبهشت ۱۴۰۱		خرداد ۱۴۰۱		تراکنش‌های موفق
تعداد تراکنش‌ها	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترسی پذیری حس شده	
۳,۵۴۲,۹۹۴,۸۶۹	۹۹/۰۹٪	۳,۸۱۵,۱۶۵,۲۲۴	۹۹/۱۰٪	۳,۹۸۰,۱۰۰,۹۲۸	۹۸/۸۸٪	تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}	۳,۵۷۴,۹۱۳,۵۰۵	۹۹/۹۸٪	۳,۸۴۹,۱۸۳,۶۲۱	۹۹/۹۹٪	۴,۰۲۴,۶۸۵,۱۳۷	۹۹/۹۹٪
تعداد کل تراکنش	۳,۵۷۵,۴۵۹,۵۱۶	-	۳,۸۴۹,۶۴۰,۸۸۵	-	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	-

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در خرداد ۱۴۰۱ می‌باشد که نسبت به خرداد ۱۴۰۰ تغییر ۰/۰۰۷ درصدی و نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۱ رشد ۰/۰۰۳ درصدی داشته است.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

تراکنش‌های ناتمام	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	تغییرات
تعداد تراکنش‌های ناتمام	۲۸۴,۴۳۷	۲,۷۶۸,۷۶۷	۸۷۳/۴۲٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸	۴/۳۴٪
نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها	۰/۰۰۸٪	۰/۰۷۵٪	۰/۰۶۶۸٪

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام خرداد ماه نسبت به اردیبهشت ماه با رشد

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوئیچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

۸۷۳/۴۲ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۴/۳۴ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با افزایش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۰۶۶۸ درصدی را تجربه نموده است.

بررسی عملکرد کلی شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاه‌ی تحلیل می‌شود.

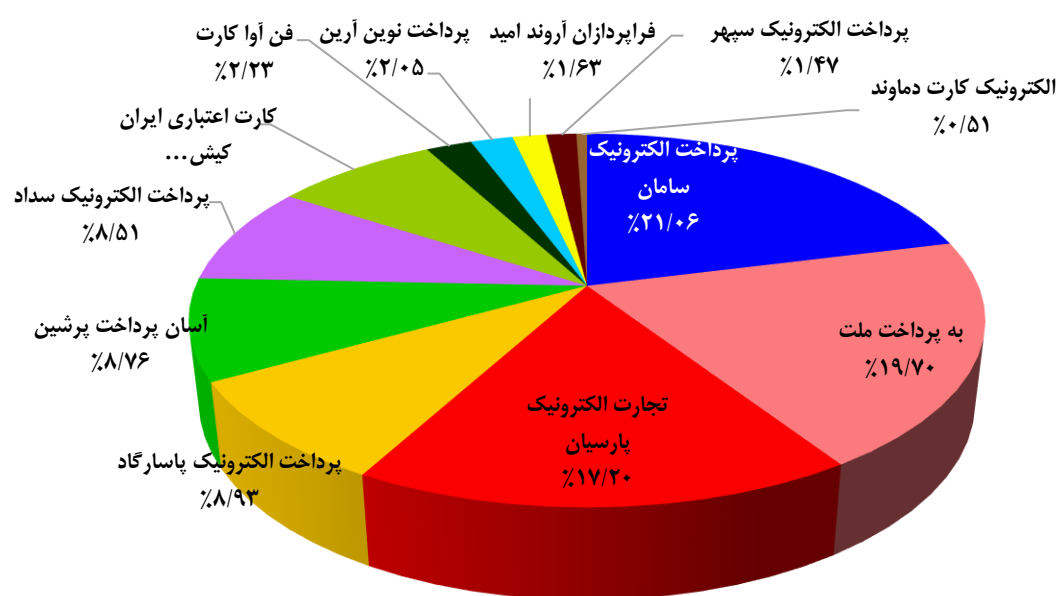
۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

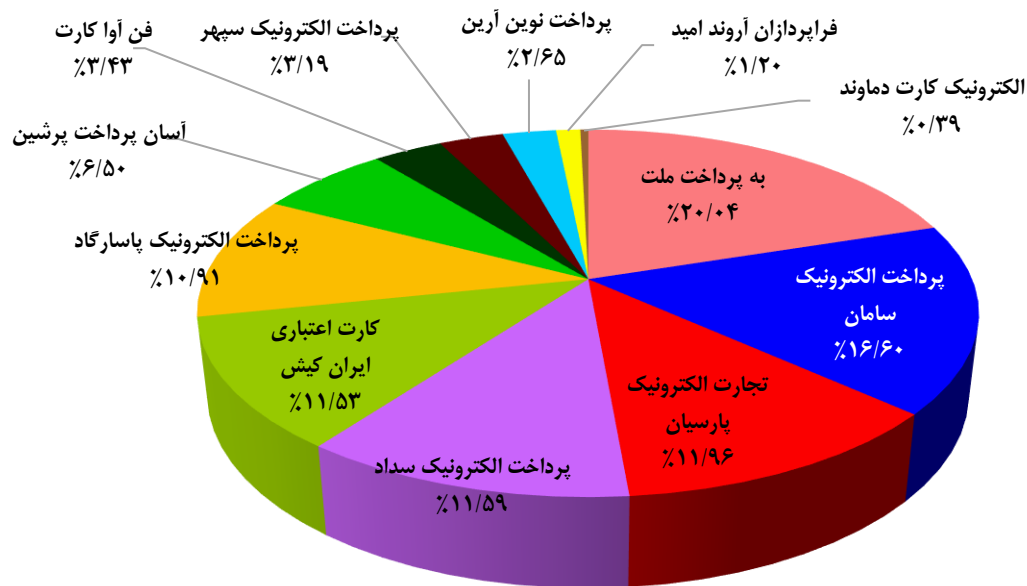
۱-۴-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار

تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - خرداد ۱۴۰۱

در شاخص سهم تعدادی تراکنش‌ها، شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم ۲۱/۰۶ درصدی همچنان جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. در مولفه‌ی سهم مبلغی نیز همانند گذشته شرکت "به پرداخت ملت" با اختصاص سهم ۲۰/۰۴ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت حدود ۳ درصد است. این شاخص در مولفه تعدادی رقم معادل با ۱/۳۶ درصد گزارش می‌شود.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جابجایی بین دو شرکت "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و همچنین دو شرکت "فرایردازان آروند امید" و "پرداخت الکترونیک سپهر" با یکدیگر رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی نیز جابجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "کارت اعتباری ایران کیش" رخ داده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار

می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در خرداد ماه با پوشش ۲۱/۰۱ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، همانند ماه گذشته بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۳/۰۰ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۴۵/۶۳ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۰۷٪	۶/۸۷٪	-۰/۲۰٪	۴۱/۷۷٪	۴۳/۰۰٪	۱/۲۳٪	۱۲/۳۱٪	۱۱/۸۹٪	-۰/۴۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۳۶٪	۱۹/۱۴٪	-۰/۲۲٪	۱۵/۳۴٪	۱۴/۹۶٪	-۰/۳۸٪	۳۷/۱۲٪	۴۵/۶۳٪	۸/۵۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۸۲٪	۸/۷۴٪	-۰/۰۸٪	۹/۰۰٪	۸/۹۲٪	-۰/۰۷٪	۰/۱۸٪	۰/۱۷٪	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۳۲٪	۹/۵۳٪	۰/۲۱٪	۳/۱۷٪	۲/۹۵٪	-۰/۲۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۸٪	۲۱/۰۱٪	-۰/۰۷٪	۱۷/۱۸٪	۱۷/۰۲٪	-۰/۱۶٪	۳۸/۲۴٪	۲۹/۷۲٪	-۸/۵۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۶۱٪	۱/۵۵٪	-۰/۰۶٪	۰/۸۷٪	۰/۶۶٪	-۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۱۹٪	۲/۲۱٪	۰/۰۳٪	۰/۲۵٪	۰/۲۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۲۱٪	۱۷/۹۳٪	-۰/۲۸٪	۶/۶۵٪	۶/۴۹٪	-۰/۱۶٪	۱۱/۵۰٪	۱۲/۱۲٪	۰/۶۳٪
فراپردازان آروند امید	۱/۰۷٪	۱/۷۷٪	۰/۷۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۲/۴۷٪	۲/۴۱٪	-۰/۰۶٪	۰/۱۰٪	۰/۰۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۵٪	۸/۲۹٪	۰/۰۳٪	۵/۶۵٪	۵/۶۰٪	-۰/۰۵٪	۰/۶۵٪	۰/۴۷٪	-۰/۱۸٪

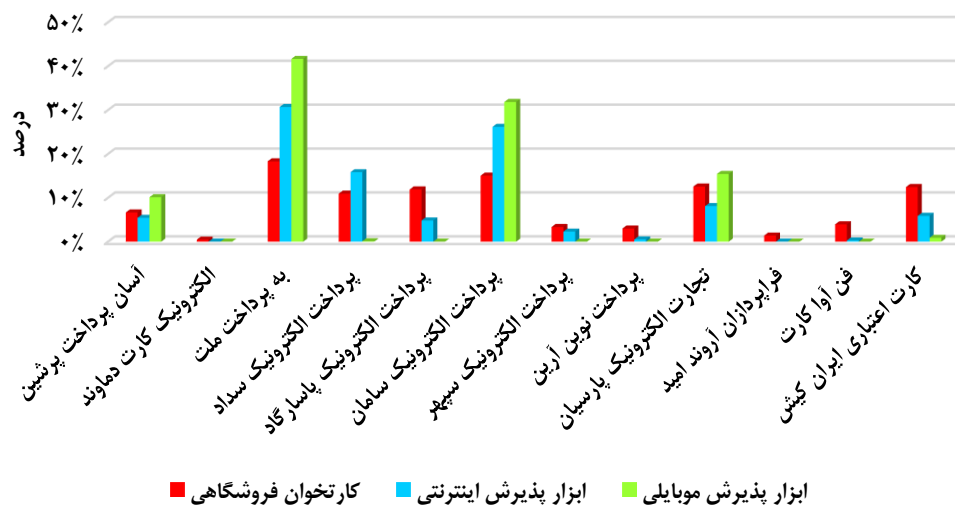
بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها با ۰/۷۰ درصد افزایش به شرکت "فراپردازان آروند امید" تعلق دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با رقم ۱/۲۳ درصد افزایش، بالاترین اختلاف را بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز نشان می‌دهد. بیشترین اختلاف بین سهم

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۶۲٪	۶/۶۶٪	۰/۰۴٪	۶/۰۷٪	۵/۴۳٪	-۰/۶۳٪	۱۰/۳۵٪	۱۰/۱۲٪	-۰/۲۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۶٪	۰/۴۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۸/۴۷٪	۱۸/۳۱٪	-۰/۱۷٪	۲۷/۳۹٪	۳۰/۶۸٪	۳/۲۹٪	۳۰/۷۳٪	۴۱/۶۴٪	۱۰/۹۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۶۵٪	۱۰/۹۴٪	۰/۲۹٪	۱۳/۱۱٪	۱۵/۸۳٪	۲/۷۲٪	۰/۲۴٪	۰/۱۱٪	-۰/۱۳٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۷۸٪	۱۱/۹۰٪	۰/۱۲٪	۵/۴۰٪	۴/۸۳٪	-۰/۵۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۵/۰۴٪	۱۵/۰۵٪	۰/۰۲٪	۳۱/۱۲٪	۲۶/۱۶٪	-۴/۹۶٪	۴۳/۶۲٪	۳۱/۸۳٪	-۱۱/۷۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۴۳٪	۳/۳۴٪	-۰/۰۸٪	۲/۷۱٪	۲/۲۹٪	-۰/۴۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۳/۰۰٪	۲/۹۹٪	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	۰/۵۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۷۲٪	۱۲/۵۶٪	-۰/۱۶٪	۸/۴۸٪	۸/۱۲٪	-۰/۳۶٪	۱۳/۷۳٪	۱۵/۴۲٪	۱/۶۹٪
فراپدازان آروند امید	۱/۳۷٪	۱/۳۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۴/۰۶٪	۳/۹۴٪	-۰/۱۱٪	۰/۴۰٪	۰/۲۷٪	-۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۴۰٪	۱۲/۴۵٪	۰/۰۵٪	۴/۸۴٪	۵/۸۸٪	۱/۰۴٪	۱/۳۳٪	۰/۸۷٪	-۰/۴۵٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های نسبت به ماه گذشته با افزایش ۰/۲۹ درصدی به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با ۴/۹۶ درصد کاهش بیشترین اختلاف سهم در مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی را داشته است. همچنین این شرکت در ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱۱/۷۹ درصدی، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در خرداد ۱۴۰۱ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپدازان آروند امید" به‌گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

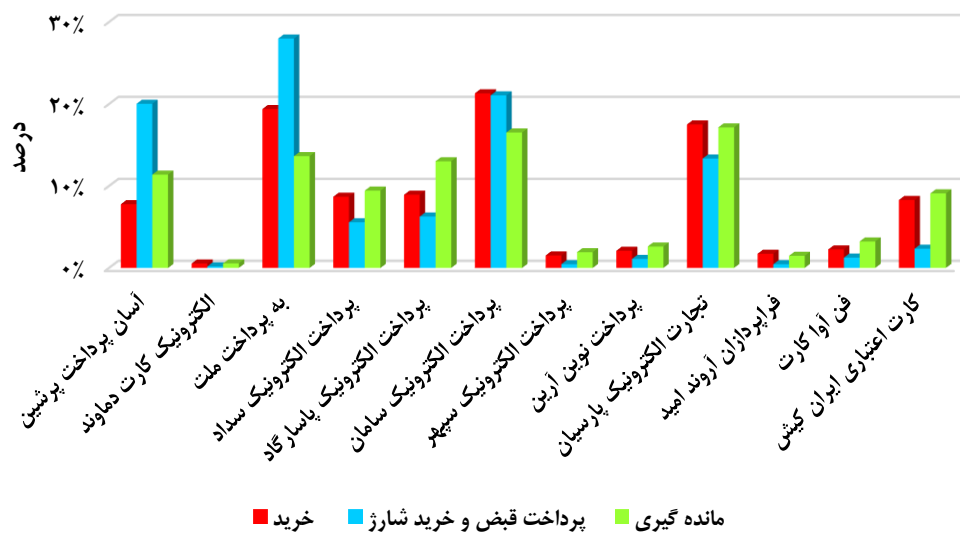
شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۱/۲۹ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، در این ماه نیز بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" همچنین در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با در اختیار داشتن ۲۷/۹۸ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" با کسب ۱۷/۱۴ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۹۲٪	۷/۷۸٪	-۰/۱۴٪	۱۹/۹۱٪	۲۰/۰۳٪	۰/۱۲٪	۱۱/۲۲٪	۱۱/۳۹٪	۰/۱۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۴٪	۰/۵۴٪	۰/۰٪	۰/۱۹٪	۰/۱۸٪	-۰/۰۱٪	۰/۵۹٪	۰/۵۶٪	-۰/۰۴٪
به پرداخت ملت	۱۹/۶۵٪	۱۹/۳۹٪	-۰/۲۶٪	۲۴/۶۹٪	۲۷/۹۸٪	۳/۲۸٪	۱۳/۶۴٪	۱۳/۶۳٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۵٪	۸/۶۸٪	-۰/۰۷٪	۵/۴۱٪	۵/۵۷٪	۰/۱۶٪	۹/۶۱٪	۹/۴۳٪	-۰/۱۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۷۰٪	۸/۹۳٪	۰/۲۳٪	۶/۰۶٪	۶/۲۷٪	۰/۲۱٪	۱۳/۰۳٪	۱۳/۰۱٪	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۴۳٪	۲۱/۲۹٪	-۰/۱۴٪	۲۵/۰۷٪	۲۱/۰۵٪	-۴/۰۲٪	۱۵/۹۷٪	۱۶/۵۲٪	۰/۵۵٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۹٪	۱/۵۲٪	-۰/۰۷٪	۰/۴۵٪	۰/۴۵٪	۰/۰٪	۱/۹۹٪	۱/۹۲٪	-۰/۰۷٪
پرداخت نوین آراین	۲/۰۶٪	۲/۱۰٪	۰/۰۳٪	۱/۰۷٪	۱/۰۹٪	۰/۰۲٪	۲/۶۸٪	۲/۶۱٪	-۰/۰۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۸۰٪	۱۷/۵۰٪	-۰/۳۰٪	۱۳/۱۲٪	۱۳/۳۵٪	۰/۲۳٪	۱۷/۰۹٪	۱۷/۱۴٪	۰/۰۵٪
فراپردازان آروند امید	۰/۹۹٪	۱/۷۳٪	۰/۷۴٪	۰/۴۵٪	۰/۴۵٪	۰/۰٪	۱/۵۳٪	۱/۴۷٪	-۰/۰۵٪
فن آوا کارت	۲/۳۰٪	۲/۲۵٪	-۰/۰۵٪	۱/۲۴٪	۱/۲۵٪	۰/۰۱٪	۳/۴۴٪	۳/۲۳٪	-۰/۲۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۶٪	۸/۲۹٪	۰/۰۳٪	۲/۳۵٪	۲/۳۴٪	-۰/۰۱٪	۹/۲۳٪	۹/۰۹٪	-۰/۱۲٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه خرداد نسبت به اردیبهشت با افزایش ۰/۷۴ درصدی به شرکت "فراپردازان آروند امید" تعلق دارد. همچنین بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی پرداخت قبض و خرید شارژ در ماه خرداد نسبت به اردیبهشت ماه با کاهش ۴/۰۲ درصدی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده می‌شود. این شرکت در تراکنش‌های مانده‌گیری افزایش ۰/۵۵ درصدی را نیز تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد ۱۴۰۱

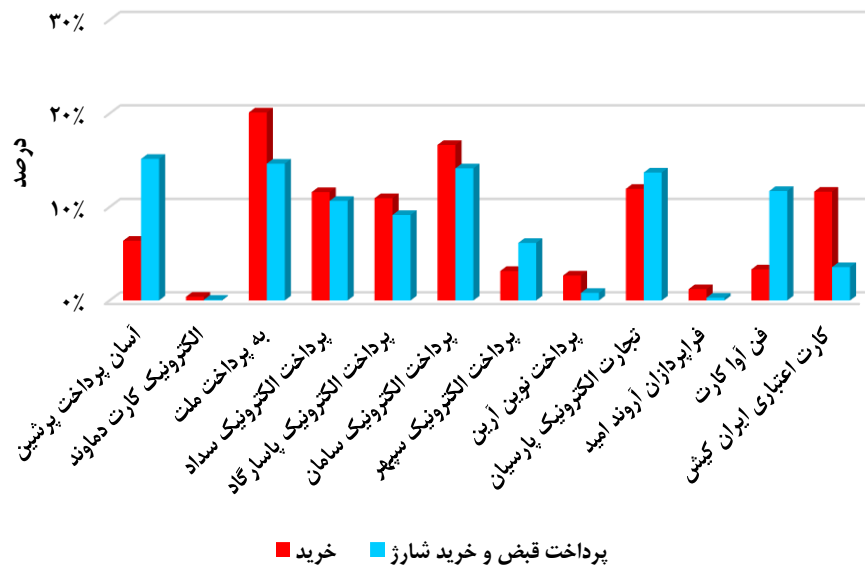
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در خرداد ماه شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۲۰/۱۱ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ خرداد ماه، شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهم مبلغی ۱۵/۱۴ درصدی بیشترین سهم مبلغی این نوع از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۴۴٪	۶/۳۸٪	-۰/۰۶٪	۱۵/۲۰٪	۱۵/۱۴٪	-۰/۰۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۱٪	۰/۴۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۹٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۱٪
به پرداخت ملت	۱۹/۷۶٪	۲۰/۱۱٪	۰/۳۵٪	۱۲/۸۱٪	۱۴/۶۳٪	۱/۸۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۹۶٪	۱۱/۶۰٪	۰/۶۴٪	۱۰/۱۹٪	۱۰/۶۵٪	۰/۴۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۰/۹۵٪	۱۰/۹۴٪	-۰/۰۱٪	۸/۷۰٪	۹/۱۴٪	۰/۴۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۲۲٪	۱۶/۶۴٪	-۰/۵۹٪	۱۵/۴۷٪	۱۴/۱۳٪	-۱/۳۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۸٪	۳/۱۶٪	-۰/۱۲٪	۶/۸۲٪	۶/۱۶٪	-۰/۶۶٪
پرداخت نوین آراین	۲/۶۹٪	۲/۶۷٪	-۰/۰۲٪	۰/۷۳٪	۰/۸۱٪	۰/۰۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۱۴٪	۱۱/۹۴٪	-۰/۲۰٪	۱۳/۸۷٪	۱۳/۶۸٪	-۰/۱۹٪
فراپردازان آروند امید	۱/۲۰٪	۱/۲۱٪	۰/۰۱٪	۰/۳۰٪	۰/۲۹٪	-۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۳/۴۵٪	۳/۳۲٪	-۰/۱۳٪	۱۲/۲۳٪	۱۱/۷۱٪	-۰/۵۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۱/۴۹٪	۱۱/۶۴٪	۰/۱۴٪	۳/۵۹٪	۳/۵۶٪	-۰/۰۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در اردیبهشت ماه و ماه جاری با رقمی برابر با ۰/۶۴ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با افزایش ۱/۸۲ درصدی، در شرکت "به پرداخت ملت" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در خرداد ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ را منعکس نموده است.

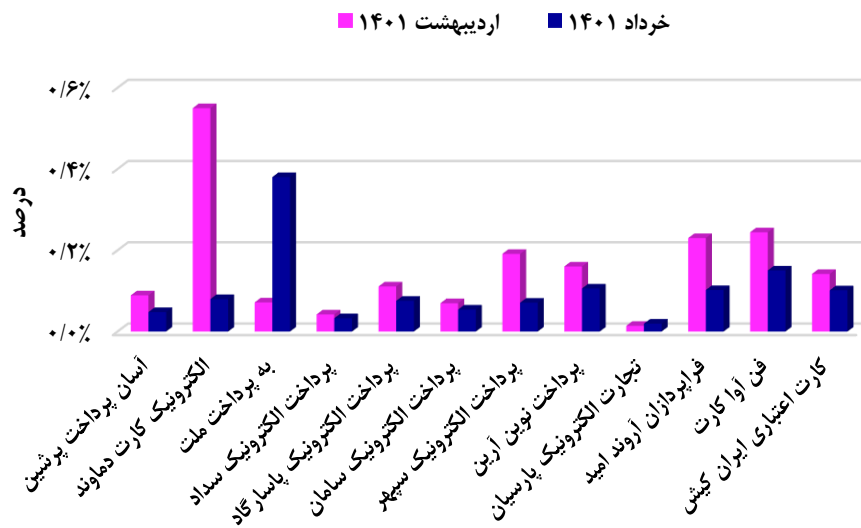
جدول ۵-۴- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	اردیبهشت	خرداد	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۸۹٪	۰/۰۴۸٪	-۰/۰۴۱٪
الکترونیک کارت دماوند	-۰/۵۵۰٪	۰/۰۸۰٪	-۰/۴۷۰٪
به پرداخت ملت	۰/۰۷۲٪	-۰/۳۸۰٪	۰/۳۰۹٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۴۲٪	۰/۰۳۳٪	-۰/۰۰۹٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۱۱۱٪	۰/۰۷۶٪	-۰/۰۳۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۷۰٪	۰/۰۵۴٪	-۰/۰۱۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۱۹۱٪	۰/۰۷۱٪	-۰/۱۲۰٪
پرداخت نوین آراین	۰/۱۶۰٪	۰/۱۰۶٪	-۰/۰۵۴٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۱۴٪	۰/۰۲۰٪	۰/۰۰۵٪
فراپردازان آروند امید	۰/۲۳۰٪	۰/۱۰۲٪	-۰/۱۲۸٪
فن آوا کارت	۰/۲۴۴٪	۰/۱۵۰٪	-۰/۰۹۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۴۲٪	۰/۱۰۳٪	-۰/۰۴۰٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه خرداد شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان"، با رقمی برابر با ۰/۰۲۰ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته است. در مقابل شرکت "به پرداخت ملت" با کسب رقم ۰/۳۸۰ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد بیشتر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت به‌ویژه شرکت "به پرداخت ملت" به‌گونه‌ای بوده که سبب افزایش ۵۵/۹۵ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با رقمی برابر با ۰/۴۷۰ درصد در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" رخ داده است. همچنین شرکت "به پرداخت ملت" با رقم ۰/۳۰۹ درصد افزایش، بیشترین رشد را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص

هرفیندال - هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای خرداد ماه محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۷	۴۷	۴۳	۱,۸۴۹	۱۲	۱۴۱	۰
۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	۳۶۶	۱۵	۲۲۴	۴۶	۲,۰۸۲	۰
۹	۷۶	۹	۸۰	۰	۰	۰
۱۰	۹۱	۳	۹	۰	۰	۰
۲۱	۴۴۱	۱۷	۲۹۰	۳۰	۸۸۳	۰
۲	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۲	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	۳۲۱	۶	۴۲	۱۲	۱۴۷	۰
۲	۳	۰	۰	۰	۰	۰
۲	۶	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۶۹	۶	۳۱	۰	۰	۰
-	۱,۴۲۹	-	۲,۵۲۵	-	۳,۲۵۴	-
جمع						

در خرداد ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۲۹ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۵۲۵ و ۳,۲۵۴ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و "پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های

موبایلی تاثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در خرداد ماه نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۴۸	۱,۴۲۹	-۱۹	۲,۴۴۳	۲,۵۲۵	۸۲	۳,۱۲۴	۳,۲۵۴	۱۳۰

در ماه خرداد شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار کارتخوان فروشگاهی کاهش یافته و در دو ابزار ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی افزایش داشته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. کاهش این شاخص نیز بیانگر کاهش تمرکز در شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت دارای سهم بالا و افزایش سهم سایر شرکت‌های بازار است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای خرداد ۱۴۰۱ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - خرداد ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i^2
۸	۶۴	۲۰	۴۰۰	۱۱	۱۲۱	۱۳۰
۱	۱	۰	۰	۱	۱	۰
۱۹	۳۶۱	۲۸	۷۸۴	۱۴	۱۹۶	۱۸۶
۹	۸۱	۶	۳۶	۹	۸۱	۸۹
۹	۸۱	۶	۳۶	۱۳	۱۶۹	۱۶۹
۲۱	۴۴۱	۲۱	۴۴۱	۱۷	۲۸۹	۲۷۳
۲	۴	۰	۰	۲	۴	۴
۲	۴	۱	۱	۳	۹	۷
۱۷	۲۸۹	۱۳	۱۶۹	۱۷	۲۸۹	۲۹۴
۲	۴	۰	۰	۱	۱	۲
۲	۴	۱	۱	۳	۹	۱۰
۸	۶۴	۲	۴	۹	۸۱	۸۳
-	-	-	-	-	-	۱,۲۴۷
-	-	-	-	-	-	۱,۴۳۵

در خرداد ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۳۵ و ۱,۲۴۷ به‌دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های سرویس‌های مذکور در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما مشابه ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، شاخص هرفیندال در این بازار با رقم ۱,۸۸۴ رقم بالای ۱,۸۰۰ را نشان می‌دهد که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه خرداد ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته - ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد
شاخص H-H	۱,۴۵۹	۱,۴۳۵	-۲۴	۱,۸۸۱	۱,۸۸۴	۳	۱,۳۳۲	۱,۳۴۷
								۱۵

در ماه خرداد شاخص هرفیندال-هیرشمن در دو ابزار "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" افزایش و در ابزار "خرید" کاهش داشته است. این تغییرات در هیچ‌یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را نسبت به ماه پیشین تغییر نداده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتهایخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتهایخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در خرداد ماه از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم بازار ۱۷/۸۴ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" نیز با سهم بازار ۳۵/۷۶ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال

پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتهای فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۰۵ درصد در اختیار دارد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۰٪	۵/۷۷٪	-۰/۱۳٪	۳۳/۲۹٪	۳۲/۲۳٪	-۱/۰۶٪	۳/۱۱٪	۳/۰۴٪	-۰/۰۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۸٪	۰/۵۷٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۰/۹۴٪	۱۰/۸۰٪	-۰/۱۴٪	۴/۷۹٪	۴/۵۸٪	-۰/۲۱٪	۹۴/۴۷٪	۹۵/۰۵٪	۰/۵۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۴۱٪	۸/۴۸٪	۰/۰۶٪	۴/۲۳٪	۴/۰۰٪	-۰/۲۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۷/۳۱٪	۱۷/۸۴٪	۰/۵۳٪	۵/۲۲٪	۴/۹۰٪	-۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۹۹٪	۱۴/۰۰٪	۰/۰۱٪	۵/۹۸٪	۵/۵۹٪	-۰/۳۸٪	۱/۳۹٪	۰/۷۹٪	-۰/۶۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۰۵٪	۲/۹۸٪	-۰/۰۷٪	۵/۳۳٪	۴/۹۶٪	-۰/۳۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۴/۴۶٪	۴/۴۲٪	-۰/۰۴٪	۰/۶۰٪	۰/۵۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۱۰٪	۱۳/۷۰٪	-۰/۴۰٪	۳۰/۵۲٪	۳۵/۷۶٪	۵/۲۴٪	۰/۸۳٪	۰/۹۰٪	۰/۰۷٪
فراپردازان آروند امید	۲/۶۷٪	۳/۳۱٪	۰/۶۴٪	۰/۰۷٪	۰/۰۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۶۹٪	۵/۴۰٪	-۰/۲۹٪	۰/۱۳٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۹۱٪	۱۲/۷۴٪	-۰/۱۷٪	۹/۸۱٪	۷/۱۵٪	-۲/۶۷٪	۰/۰۹٪	۰/۱۰٪	۰/۰۱٪

در سهم تعدادی کارتهای فروشگاهی، شرکت "فراپردازان آروند امید" با ۰/۶۴ درصد افزایش نسبت به ماه پیشین، بیشترین اختلاف را در این مولفه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با افزایش چشم‌گیر ۵/۲۴ درصدی مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کاهش ۰/۶۰ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهد.

سهام هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی اردیبهشت و خرداد در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۸/۵۱ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب سهم ۱۸/۶۴ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۵۹/۰۶ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۱۵٪	۶/۰۴٪	-۰/۱۱٪	۹/۵۲٪	۱۰/۶۶٪	۱/۱۴٪	۶/۷۱٪	۷/۰۴٪	۰/۳۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۰٪	۰/۵۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۱/۱۸٪	۱۱/۰۵٪	-۰/۱۳٪	۱۶/۰۵٪	۱۶/۹۱٪	۰/۸۶٪	۵۹/۷۵٪	۵۹/۰۶٪	-۰/۶۹٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۲۷٪	۹/۱۶٪	-۰/۱۱٪	۷/۱۹٪	۷/۵۷٪	۰/۳۸٪	۲/۷۳٪	۲/۷۷٪	۰/۰۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۷/۹۳٪	۱۸/۵۱٪	۰/۵۸٪	۱۲/۹۸٪	۱۰/۲۰٪	-۲/۷۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۴۳٪	۱۴/۳۳٪	-۰/۱۰٪	۱۷/۷۰٪	۱۸/۶۴٪	۰/۹۴٪	۲۱/۸۰٪	۲۳/۲۴٪	۱/۴۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۱۴٪	۳/۰۵٪	-۰/۰۹٪	۱۴/۹۳٪	۱۲/۸۶٪	-۲/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۴/۳۸٪	۴/۴۰٪	۰/۰۲٪	۱/۲۰٪	۱/۲۶٪	۰/۰۶٪	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۸۳٪	۱۲/۶۱٪	-۰/۲۳٪	۵/۸۳٪	۶/۱۲٪	۰/۲۹٪	۱/۸۹٪	۰/۸۵٪	-۱/۰۳٪
فرایردازان آروند امید	۲/۳۵٪	۲/۶۲٪	۰/۲۶٪	۰/۰۵٪	۰/۰۸٪	۰/۰۳٪	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۲۶٪	۵/۱۱٪	-۰/۱۵٪	۰/۲۰٪	۰/۲۱٪	۰/۰۱٪	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۴۷٪	۱۲/۵۳٪	۰/۰۶٪	۱۴/۳۳٪	۱۵/۴۸٪	۱/۱۶٪	۶/۵۰٪	۶/۴۰٪	-۰/۱۰٪

سهام بازار کارتهای فروشگاهی در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۵۸ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. همین شرکت در سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار با کاهش ۲/۷۸ درصدی بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با افزایش ۱/۴۴ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در خرداد ماه نزدیک به ۹۲ درصد بوده که حدود ۸۶ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های

کارتخوان فروشگاهی در استان های کشور

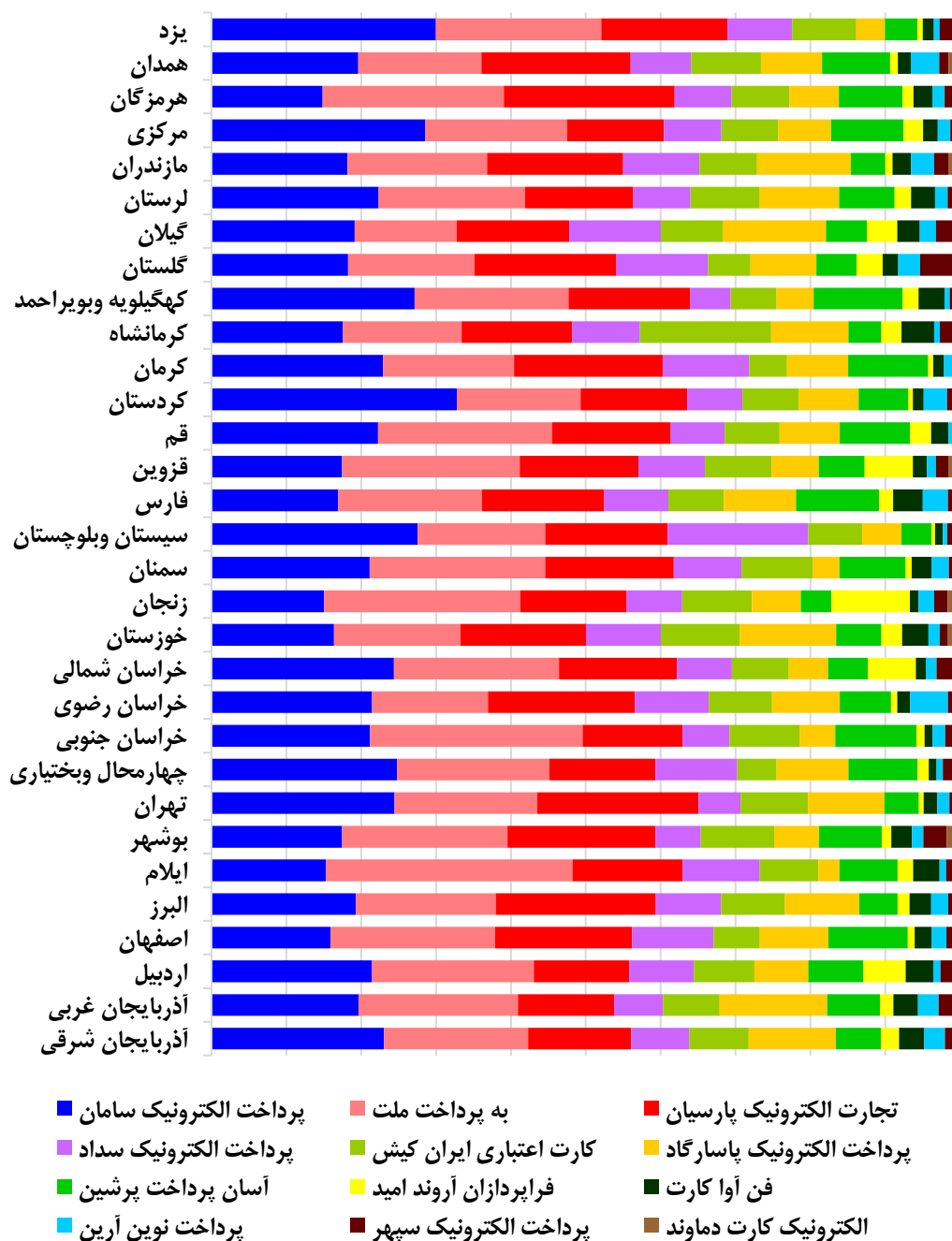
سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان های فروشگاهی به تفکیک استان های کشور در خرداد ماه در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است. در مجموع شرکت های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان های کشور داشته اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" تقریباً در اکثر استان ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت ها از تراکنش های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می نمایند.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - خرداد ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسیان	فرپروازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۹۹٪	۰/۲۱٪	۱۹/۲۷٪	۷/۷۴٪	۱۱/۶۴٪	۲۳/۰۳٪	۱/۸۱٪	۲/۷۹٪	۱۳/۷۸٪	۲/۴۶٪	۳/۳۴٪	۷/۹۴٪
آذربایجان غربی	۷/۰۳٪	۰/۴۸٪	۲۱/۳۲٪	۶/۵۲٪	۱۴/۳۵٪	۱۹/۶۴٪	۲/۴۰٪	۲/۷۳٪	۱۲/۸۲٪	۱/۸۲٪	۳/۳۰٪	۷/۶۰٪
اردبیل	۷/۳۵٪	۰/۵۶٪	۲۱/۶۱٪	۸/۶۵٪	۷/۲۰٪	۲۱/۴۵٪	۲/۰۷٪	۰/۹۴٪	۱۲/۷۲٪	۵/۶۴٪	۳/۷۲٪	۸/۱۰٪
اصفهان	۱۰/۶۱٪	۰/۵۷٪	۲۲/۰۳٪	۱۰/۸۷٪	۹/۱۶٪	۱۵/۸۷٪	۱/۲۸٪	۱/۹۹٪	۱۸/۳۰٪	۰/۹۱٪	۲/۲۳٪	۶/۱۹٪
البرز	۵/۱۲٪	۰/۵۴٪	۱۸/۶۷٪	۸/۷۴٪	۹/۹۳٪	۱۹/۳۰٪	۱/۰۳٪	۲/۲۹٪	۲۱/۳۷٪	۱/۶۲٪	۲/۸۷٪	۸/۵۰٪
ایلام	۷/۷۵٪	۰/۱۰٪	۳۲/۹۲٪	۱۰/۳۶٪	۲/۸۲٪	۱۵/۳۰٪	۱/۸۵٪	۰/۸۸٪	۱۴/۶۷٪	۲/۰۷٪	۳/۵۴٪	۷/۸۱٪
بوشهر	۸/۳۹٪	۱/۸۱٪	۲۲/۱۱٪	۶/۰۵٪	۶/۰۰٪	۱۷/۴۳٪	۳/۱۲٪	۱/۵۲٪	۱۹/۷۵٪	۱/۲۷٪	۲/۷۵٪	۹/۸۱٪
تهران	۴/۶۳٪	۰/۳۱٪	۱۹/۰۲٪	۵/۶۲٪	۱۰/۲۰٪	۲۴/۴۷٪	۱/۱۴٪	۱/۶۴٪	۲۱/۵۸٪	۰/۶۱٪	۱/۸۰٪	۸/۹۸٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۲۴٪	۰/۳۰٪	۲۰/۳۶٪	۱۰/۹۴٪	۹/۶۲٪	۲۴/۸۰٪	۱/۹۹٪	۰/۸۵٪	۱۴/۱۴٪	۱/۴۸٪	۱/۰۴٪	۵/۲۴٪
خراسان جنوبی	۱۰/۸۳٪	۰/۳۳٪	۲۸/۴۰٪	۶/۲۷٪	۴/۷۵٪	۲۱/۱۷٪	۱/۶۴٪	۱/۷۱٪	۱۳/۳۴٪	۱/۰۹٪	۱/۰۷٪	۹/۳۸٪
خراسان رضوی	۶/۸۵٪	۰/۳۷٪	۱۵/۴۷٪	۹/۹۲٪	۹/۰۶٪	۲۱/۴۵٪	۱/۲۸٪	۵/۰۲٪	۱۹/۶۱٪	۰/۸۴٪	۱/۷۱٪	۸/۴۳٪
خراسان شمالی	۵/۳۰٪	۰/۵۲٪	۲۲/۰۷٪	۷/۳۳٪	۵/۲۷٪	۲۴/۳۶٪	۲/۶۳٪	۱/۴۶٪	۱۵/۷۸٪	۶/۴۰٪	۱/۳۳٪	۷/۵۸٪
خوزستان	۶/۰۴٪	۱/۶۳٪	۱۶/۹۰٪	۱۰/۰۰٪	۱۲/۸۸٪	۱۶/۳۶٪	۱/۰۸٪	۱/۵۲٪	۱۶/۷۶٪	۲/۷۸٪	۳/۵۱٪	۱۰/۵۴٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	بده پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسین	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
زنجان	۴/۱۰٪	۱/۶۹٪	۲۶/۲۰٪	۷/۴۳٪	۶/۵۱٪	۱۵/۰۶٪	۱/۸۰٪	۲/۰۷٪	۱۴/۲۰٪	۱۰/۴۸٪	۱/۱۵٪	۹/۳۱٪
سمنان	۸/۸۵٪	۰/۱۱٪	۲۳/۴۴٪	۹/۰۶٪	۳/۵۰٪	۲۱/۱۴٪	۱/۴۲٪	۲/۳۱٪	۱۷/۱۵٪	۰/۸۰٪	۲/۶۴٪	۹/۵۷٪
سیستان و بلوچستان	۴/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۷/۰۴٪	۱۸/۷۷٪	۵/۲۳٪	۲۷/۵۴٪	۱/۷۰٪	۰/۶۰٪	۱۶/۳۷٪	۰/۵۰٪	۱/۰۴٪	۷/۲۲٪
فارس	۱۱/۰۷٪	۰/۶۵٪	۱۹/۲۰٪	۸/۵۷٪	۹/۶۵٪	۱۶/۹۴٪	۱/۰۰٪	۳/۳۶٪	۱۶/۳۱٪	۱/۸۸٪	۳/۹۷٪	۷/۴۱٪
قزوین	۶/۱۲٪	۱/۵۰٪	۲۳/۷۴٪	۸/۸۷٪	۶/۳۳٪	۱۷/۴۵٪	۱/۷۵٪	۱/۲۰٪	۱۵/۸۴٪	۶/۴۳٪	۱/۸۷٪	۸/۹۰٪
قم	۹/۴۱٪	۰/۰۰٪	۲۳/۲۵٪	۷/۱۸٪	۸/۰۷٪	۲۲/۲۶٪	۰/۸۹٪	۰/۶۷٪	۱۵/۸۶٪	۲/۷۹٪	۲/۳۱٪	۷/۳۱٪
کردستان	۶/۶۱٪	۰/۳۷٪	۱۶/۵۳٪	۷/۳۴٪	۸/۰۰٪	۳۲/۷۷٪	۱/۳۸٪	۳/۱۱٪	۱۴/۲۷٪	۰/۶۲٪	۱/۴۶٪	۷/۵۵٪
کرمان	۱۰/۶۶٪	۰/۰۹٪	۱۷/۴۹٪	۱۱/۵۶٪	۸/۱۶٪	۲۲/۹۴٪	۰/۸۹٪	۱/۱۷٪	۱۹/۸۴٪	۰/۷۰٪	۱/۴۴٪	۵/۰۶٪
کرمانشاه	۴/۴۳٪	۰/۰۵٪	۱۵/۸۶٪	۹/۰۵٪	۱۰/۳۰٪	۱۷/۵۷٪	۲/۶۷٪	۰/۷۶٪	۱۴/۷۵٪	۲/۶۹٪	۴/۳۴٪	۱۷/۵۴٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۱/۸۸٪	۰/۰۱٪	۲۰/۶۰٪	۵/۳۹٪	۴/۹۶٪	۲۷/۱۱٪	۱/۳۸٪	۰/۶۶٪	۱۶/۲۵٪	۲/۱۲٪	۳/۵۲٪	۶/۱۲٪
گلستان	۵/۳۷٪	۰/۴۳٪	۱۶/۹۱٪	۱۲/۲۸٪	۸/۷۹٪	۱۸/۲۴٪	۴/۹۴٪	۲/۹۰٪	۱۸/۸۶٪	۳/۴۷٪	۲/۱۱٪	۵/۷۰٪
گیلان	۵/۴۷٪	۰/۵۲٪	۱۳/۶۴٪	۱۲/۲۵٪	۱۳/۸۴٪	۱۹/۱۴٪	۲/۷۲٪	۲/۱۶٪	۱۵/۰۱٪	۴/۰۵٪	۲/۹۹٪	۸/۲۱٪
لرستان	۷/۴۱٪	۰/۰۰٪	۱۹/۵۸٪	۷/۶۳٪	۱۰/۶۲٪	۲۲/۳۳٪	۱/۶۸٪	۱/۶۷٪	۱۴/۴۳٪	۲/۱۹٪	۳/۲۲٪	۹/۲۵٪
مازندران	۴/۵۹٪	۱/۶۱٪	۱۸/۶۶٪	۱۰/۲۱٪	۱۲/۵۴٪	۱۸/۱۶٪	۱/۸۶٪	۳/۰۸٪	۱۸/۱۶٪	۰/۹۷٪	۲/۴۸٪	۷/۶۷٪
مرکزی	۹/۶۷٪	۰/۰۴٪	۱۸/۹۲٪	۷/۶۹٪	۷/۰۵٪	۲۸/۵۷٪	۱/۲۹٪	۱/۶۶٪	۱۲/۹۵٪	۲/۶۰٪	۱/۹۶٪	۷/۶۰٪
هرمزگان	۸/۵۰٪	۰/۵۹٪	۲۴/۲۱٪	۷/۶۰٪	۶/۵۸٪	۱۴/۸۴٪	۱/۴۸٪	۱/۶۲٪	۲۲/۸۱٪	۱/۴۸٪	۲/۵۳٪	۷/۷۶٪
همدان	۹/۰۸٪	۱/۵۴٪	۱۶/۴۶٪	۸/۰۶٪	۸/۱۸٪	۱۹/۶۱٪	۱/۲۴٪	۳/۷۹٪	۱۹/۹۲٪	۱/۰۷٪	۱/۷۲٪	۹/۳۳٪
یزد	۴/۳۴٪	۰/۲۰٪	۲۲/۰۸٪	۸/۶۵٪	۳/۸۳٪	۲۹/۹۸٪	۲/۵۵٪	۰/۷۷٪	۱۶/۸۵٪	۰/۷۱٪	۱/۴۹٪	۸/۵۶٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌های کشور برای خرداد ماه ۱۴۰۱ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکشی‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌ها- خرداد ۱۴۰۱

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای خرداد ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "کارت اعتباری ایران کیش" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

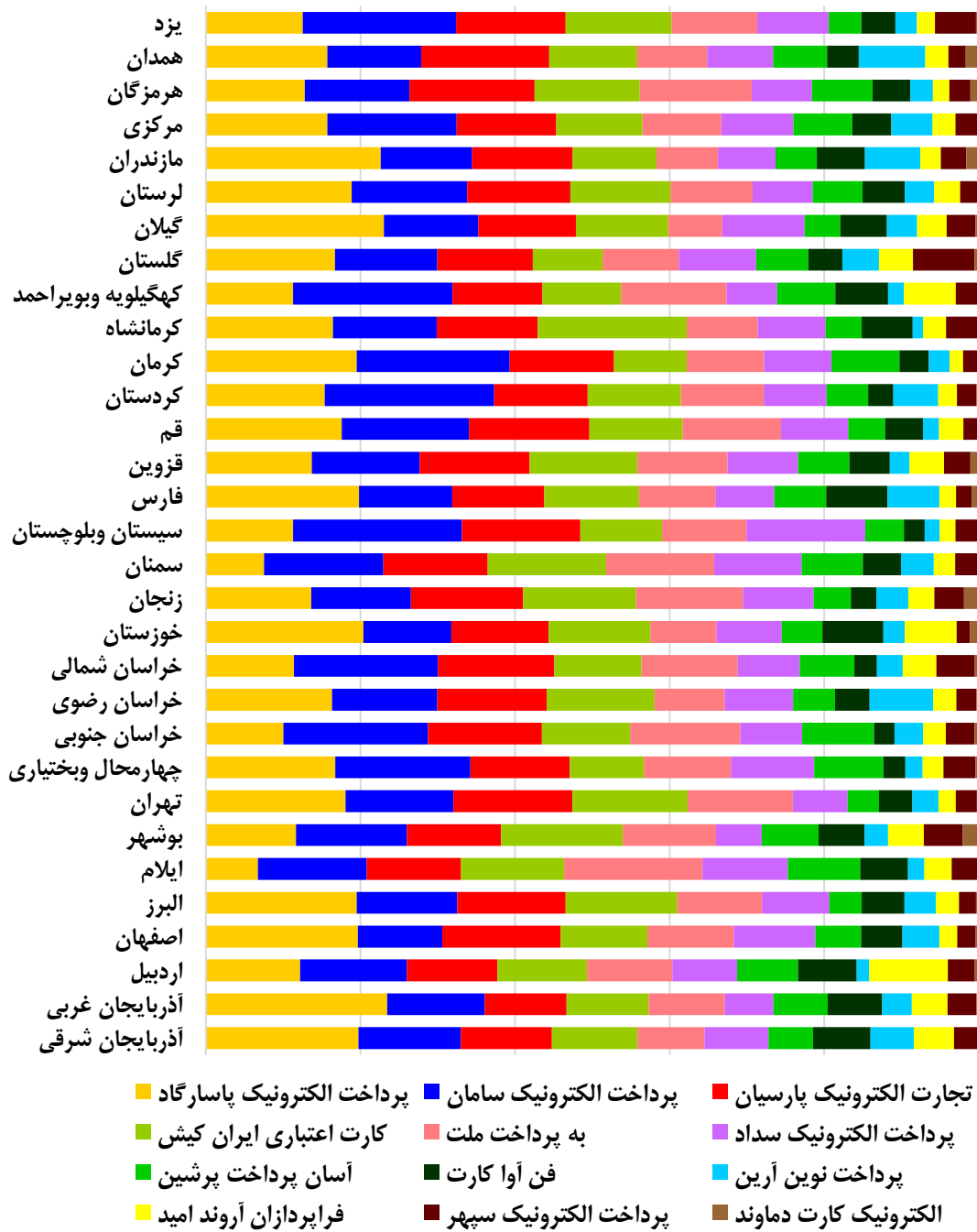
جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - خرداد ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۷۷٪	۰/۲۴٪	۸/۷۰٪	۸/۲۶٪	۱۹/۷۴٪	۱۳/۲۳٪	۲/۹۸٪	۵/۶۲٪	۱۱/۷۸٪	۵/۲۱٪	۷/۴۱٪	۱۱/۰۸٪
آذربایجان غربی	۷/۰۱٪	۰/۳۴٪	۹/۸۵٪	۶/۲۹٪	۲۳/۴۷٪	۱۲/۶۱٪	۳/۷۲٪	۳/۸۴٪	۱۰/۵۷٪	۴/۶۲٪	۷/۰۶٪	۱۰/۶۳٪
اردبیل	۷/۸۶٪	۰/۵۲٪	۱۱/۰۶٪	۸/۳۷٪	۱۲/۱۷٪	۱۳/۸۲٪	۳/۴۹٪	۱/۶۶٪	۱۱/۷۲٪	۱۰/۱۵٪	۷/۵۸٪	۱۱/۵۹٪
اصفهان	۵/۸۸٪	۰/۴۱٪	۱۱/۱۷٪	۱۰/۵۶٪	۱۹/۶۷٪	۱۰/۹۱٪	۲/۴۱٪	۴/۷۵٪	۱۵/۳۳٪	۲/۳۱٪	۵/۳۷٪	۱۱/۲۱٪
البرز	۴/۱۷٪	۰/۳۷٪	۱۰/۹۵٪	۸/۷۴٪	۱۹/۴۹٪	۱۳/۰۱٪	۲/۲۰٪	۴/۰۹٪	۱۴/۰۶٪	۲/۹۸٪	۵/۵۲٪	۱۴/۴۲٪
ایلام	۹/۳۵٪	۰/۰۱٪	۱۷/۸۶٪	۱۱/۰۵٪	۶/۷۲٪	۱۴/۰۷٪	۳/۵۲٪	۲/۱۱٪	۱۲/۲۰٪	۳/۵۴٪	۶/۱۹٪	۱۳/۳۸٪
بوشهر	۷/۳۶٪	۲/۰۹٪	۱۲/۰۶٪	۵/۹۳٪	۱۱/۶۴٪	۱۴/۳۴٪	۵/۰۳٪	۳/۰۳٪	۱۲/۲۰٪	۴/۶۵٪	۵/۹۳٪	۱۵/۷۴٪
تهران	۴/۰۶٪	۰/۲۷٪	۱۳/۶۴٪	۷/۱۰٪	۱۸/۰۷٪	۱۳/۹۵٪	۲/۷۴٪	۳/۳۷٪	۱۵/۴۰٪	۲/۲۴٪	۴/۳۰٪	۱۴/۸۸٪
چهارمحال و بختیاری	۸/۹۳٪	۰/۴۶٪	۱۱/۲۶٪	۱۰/۷۹٪	۱۶/۷۴٪	۱۷/۴۸٪	۴/۱۳٪	۲/۲۴٪	۱۲/۸۵٪	۲/۷۰٪	۲/۸۴٪	۹/۶۰٪
خراسان جنوبی	۹/۲۸٪	۰/۵۷٪	۱۴/۲۶٪	۸/۰۰٪	۱۰/۰۳٪	۱۸/۷۰٪	۳/۷۰٪	۳/۶۹٪	۱۴/۷۴٪	۲/۹۴٪	۲/۶۷٪	۱۱/۴۲٪
خراسان رضوی	۵/۴۰٪	۰/۳۴٪	۹/۱۰٪	۸/۸۶٪	۱۶/۳۲٪	۱۳/۶۱٪	۲/۵۶٪	۸/۲۲٪	۱۴/۱۵٪	۳/۰۰٪	۴/۵۰٪	۱۳/۹۳٪
خراسان شمالی	۷/۰۶٪	۰/۵۲٪	۱۲/۴۱٪	۸/۰۶٪	۱۱/۳۸٪	۱۸/۶۲٪	۴/۹۷٪	۳/۳۳٪	۱۵/۰۸٪	۴/۳۷٪	۲/۹۱٪	۱۱/۳۰٪
خوزستان	۵/۲۶٪	۱/۱۹٪	۸/۵۴٪	۸/۴۲٪	۲۰/۳۷٪	۱۱/۳۹٪	۱/۶۸٪	۲/۷۹٪	۱۲/۵۸٪	۶/۷۱٪	۷/۸۹٪	۱۳/۱۷٪
زنجان	۴/۸۱٪	۱/۹۴٪	۱۳/۸۵٪	۹/۱۳٪	۱۳/۶۵٪	۱۲/۸۸٪	۳/۸۲٪	۴/۱۳٪	۱۴/۵۰٪	۳/۳۸٪	۳/۳۰٪	۱۴/۶۱٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۷/۹۰٪	۰/۰۷٪	۱۳/۹۷٪	۱۱/۳۲٪	۷/۵۱٪	۱۵/۴۴٪	۲/۹۸٪	۴/۲۳٪	۱۳/۵۱٪	۲/۷۸٪	۴/۹۶٪	۱۵/۳۲٪
سیستان و بلوچستان	۵/۰۴٪	۰/۰۳٪	۱۰/۹۴٪	۱۵/۳۲٪	۱۱/۲۹٪	۲۱/۸۳٪	۲/۹۹٪	۱/۹۳٪	۱۵/۳۲٪	۲/۰۶٪	۲/۶۹٪	۱۰/۵۷٪
فارس	۶/۷۱٪	۰/۹۶٪	۹/۹۱٪	۷/۶۰٪	۱۹/۸۱٪	۱۲/۰۷٪	۱/۹۸٪	۶/۷۳٪	۱۱/۸۹٪	۲/۱۶٪	۷/۹۲٪	۱۲/۲۴٪
قزوین	۶/۶۳٪	۱/۱۰٪	۱۱/۶۳٪	۹/۱۴٪	۱۳/۷۱٪	۱۳/۹۵٪	۳/۳۹٪	۲/۵۵٪	۱۴/۲۳٪	۴/۵۰٪	۵/۲۳٪	۱۳/۹۵٪
قم	۴/۷۷٪	۰/۰۱٪	۱۲/۷۴٪	۸/۷۱٪	۱۷/۵۷٪	۱۶/۴۵٪	۱/۹۹٪	۲/۰۷٪	۱۵/۵۸٪	۳/۱۶٪	۴/۹۰٪	۱۲/۰۶٪
کردستان	۵/۳۷٪	۰/۳۵٪	۱۰/۷۴٪	۸/۱۲٪	۱۵/۳۷٪	۲۱/۹۱٪	۲/۵۱٪	۵/۸۱٪	۱۲/۱۱٪	۲/۴۰٪	۳/۲۷٪	۱۲/۰۴٪
کرمان	۸/۸۱٪	۰/۲۰٪	۱۰/۰۱٪	۸/۷۰٪	۱۹/۵۲٪	۱۹/۷۹٪	۱/۸۶٪	۲/۷۳٪	۱۳/۵۰٪	۱/۷۲٪	۳/۷۷٪	۹/۴۰٪
کرمانشاه	۴/۶۵٪	۰/۱۲٪	۹/۱۶٪	۸/۸۰٪	۱۶/۴۳٪	۱۳/۴۵٪	۴/۱۱٪	۱/۳۳٪	۱۳/۰۵٪	۳/۰۲٪	۶/۶۰٪	۱۹/۲۹٪
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۵۳٪	۰/۰۳٪	۱۳/۶۶٪	۶/۵۴٪	۱۱/۲۸٪	۲۰/۶۴٪	۲/۹۸٪	۲/۰۴٪	۱۱/۶۱٪	۶/۷۱٪	۶/۸۱٪	۱۰/۱۶٪
گلستان	۶/۷۴٪	۰/۵۸٪	۹/۸۵٪	۱۰/۰۲٪	۱۶/۷۲٪	۱۳/۲۳٪	۷/۹۷٪	۴/۷۵٪	۱۲/۳۵٪	۴/۳۶٪	۴/۴۰٪	۹/۰۳٪
گیلان	۴/۶۱٪	۰/۴۷٪	۶/۹۹٪	۱۰/۶۶٪	۲۳/۰۲٪	۱۲/۲۱٪	۳/۷۲٪	۳/۸۹٪	۱۲/۶۳٪	۳/۸۳٪	۶/۰۵٪	۱۱/۹۳٪
لرستان	۶/۴۴٪	۰/۰۱٪	۱۰/۶۳٪	۷/۷۷٪	۱۸/۸۵٪	۱۴/۹۴٪	۲/۴۱٪	۳/۷۷٪	۱۳/۳۷٪	۳/۳۹٪	۵/۴۸٪	۱۲/۹۵٪
مازندران	۵/۳۷٪	۱/۶۳٪	۷/۹۴٪	۷/۴۳٪	۲۲/۶۳٪	۱۱/۸۱٪	۳/۳۰٪	۷/۱۶٪	۱۲/۹۹٪	۲/۶۷٪	۶/۲۰٪	۱۰/۸۷٪
مرکزی	۷/۶۴٪	۰/۱۰٪	۱۰/۲۱٪	۹/۳۰٪	۱۵/۷۲٪	۱۶/۷۲٪	۲/۹۳٪	۵/۳۶٪	۱۲/۹۰٪	۲/۹۷٪	۵/۰۲٪	۱۱/۱۴٪
هرمزگان	۷/۸۸٪	۱/۰۸٪	۱۴/۴۸٪	۷/۷۵٪	۱۲/۸۱٪	۱۳/۵۳٪	۲/۷۶٪	۲/۹۱٪	۱۶/۱۷٪	۲/۱۱٪	۴/۸۸٪	۱۳/۶۴٪
همدان	۶/۹۹٪	۱/۶۹٪	۹/۰۶٪	۸/۵۲٪	۱۵/۷۱٪	۱۲/۱۵٪	۲/۲۵٪	۸/۶۳٪	۱۶/۵۵٪	۲/۹۹٪	۴/۰۸٪	۱۱/۳۹٪
یزد	۴/۲۰٪	۰/۳۹٪	۱۱/۱۳٪	۹/۲۲٪	۱۲/۵۱٪	۱۹/۸۳٪	۵/۳۱٪	۲/۷۷٪	۱۴/۲۱٪	۲/۳۶٪	۴/۳۹٪	۱۳/۶۷٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتهخوان فروشنده‌های فعال سیستمی در هر

یک از استان‌های کشور را برای دوره خرداد ۱۴۰۱ به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها- خرداد ۱۴۰۱

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در خرداد ماه محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

شرکت	کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی	
	سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	اردیبهشت	خرداد
آسان پرداخت پرشین	۶/۸۷٪	۵/۷۷٪	۱/۲۰۰	۱/۱۹۲
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۷٪	۰/۹۶۱	۰/۹۷۷
به پرداخت ملت	۱۹/۱۴٪	۱۰/۸۰٪	۱/۷۶۹	۱/۷۷۲
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۴٪	۸/۴۸٪	۱/۰۴۸	۱/۰۳۱
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۵۳٪	۱۷/۸۴٪	۰/۵۳۸	۰/۵۳۴
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۱٪	۱۴/۰۰٪	۱/۵۰۷	۱/۵۰۰
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۵٪	۲/۹۸٪	۰/۵۳۰	۰/۵۲۲
پرداخت نوین آریا	۲/۲۱٪	۴/۴۲٪	۰/۴۹۰	۰/۵۰۰
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۹۲٪	۱۳/۷۰٪	۱/۲۹۲	۱/۳۰۸
فراپردازان آروند امید	۱/۷۷٪	۳/۳۱٪	۰/۴۰۰	۰/۵۳۵
فن آوا کارت	۲/۴۱٪	۵/۴۰٪	۰/۴۳۴	۰/۴۴۶
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۹٪	۱۲/۷۴٪	۰/۶۳۹	۰/۶۵۱

در خرداد ماه همانند ماه گذشته شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهای آنها بیشتر از سهم تعداد کارتهای هایشان از کل کارتهای فعال کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در خرداد ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شرکت "فراپردازان آروند امید" با ۰/۱۳۵ واحد افزایش گزارش می‌شود. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد پایانه‌های کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی و سهم تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی این شرکت ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتهای فروشگاهی آنها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاهی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاهی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جابجایی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در خرداد ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتهخوان های فروشگاه های تراکنش دار هر شرکت - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

شرکت	کارتهخوان فروشگاه های تراکنش دار		اثربخشی کارتهخوان فروشگاه های تراکنش دار		اختلاف
	سهم از کل تراکنش های کارتهخوان فروشگاه های	سهم از کل تعداد ابزار	اردیبهشت	خرداد	
آسان پرداخت پرشین	۶/۸۷٪	۶/۰۴٪	۱/۱۵۱	۱/۱۳۸	-۰/۰۱۳
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۹٪	۰/۹۲۴	۰/۹۴۲	۰/۰۱۸
به پرداخت ملت	۱۹/۱۴٪	۱۱/۰۵٪	۱/۷۳۱	۱/۷۳۲	۰/۰۰۱
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۴٪	۹/۱۶٪	۰/۹۵۲	۰/۹۵۵	۰/۰۰۳
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۵۳٪	۱۸/۵۱٪	۰/۵۲۰	۰/۵۱۵	-۰/۰۰۵
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۱٪	۱۴/۳۳٪	۱/۴۶۱	۱/۴۶۶	۰/۰۰۵
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۵٪	۳/۰۵٪	۰/۵۱۴	۰/۵۰۹	-۰/۰۰۵
پرداخت نوین آراین	۲/۲۱٪	۴/۴۰٪	۰/۴۹۹	۰/۵۰۳	۰/۰۰۴
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۹۳٪	۱۲/۶۱٪	۱/۴۱۹	۱/۴۲۲	۰/۰۰۳
فراپردازان آروند امید	۱/۷۷٪	۲/۶۲٪	۰/۴۵۴	۰/۶۷۷	۰/۲۲۳
فن آوا کارت	۲/۴۱٪	۵/۱۱٪	۰/۴۷۰	۰/۴۷۲	۰/۰۰۲
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۹٪	۱۲/۵۳٪	۰/۶۶۱	۰/۶۶۱	۰/۰۰۰

در شاخص اثربخشی کارتهخوان های فروشگاه های تراکنش دار شرکت های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به عددی بالاتر از یک دست یافته اند. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاه های تراکنش دار نیز در شرکت "فراپردازان آروند امید" با افزایش ۰/۲۲۳ واحدی مشاهده می شود. چرا که تعداد تراکنش های کارتهخوان فروشگاه های سهم از تعداد کارتهخوان های فروشگاه های تراکنش دار آن با افزایش همراه بوده است.

دستیابی به عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی کارتهخوان های فروشگاه های تراکنش دار، بدین معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهخوان های تراکنش دار بیشتر از سهم تعداد کارتهخوان هایشان از کل کارتهخوان های تراکنش دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهخوان های فروشگاه های این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت های PSP در کسب سهم بازار تراکنش ها و کارتهخوان های تراکنش دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضا با افزایش و یا کاهش مواجه شود.

۴-۳-۴ - شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

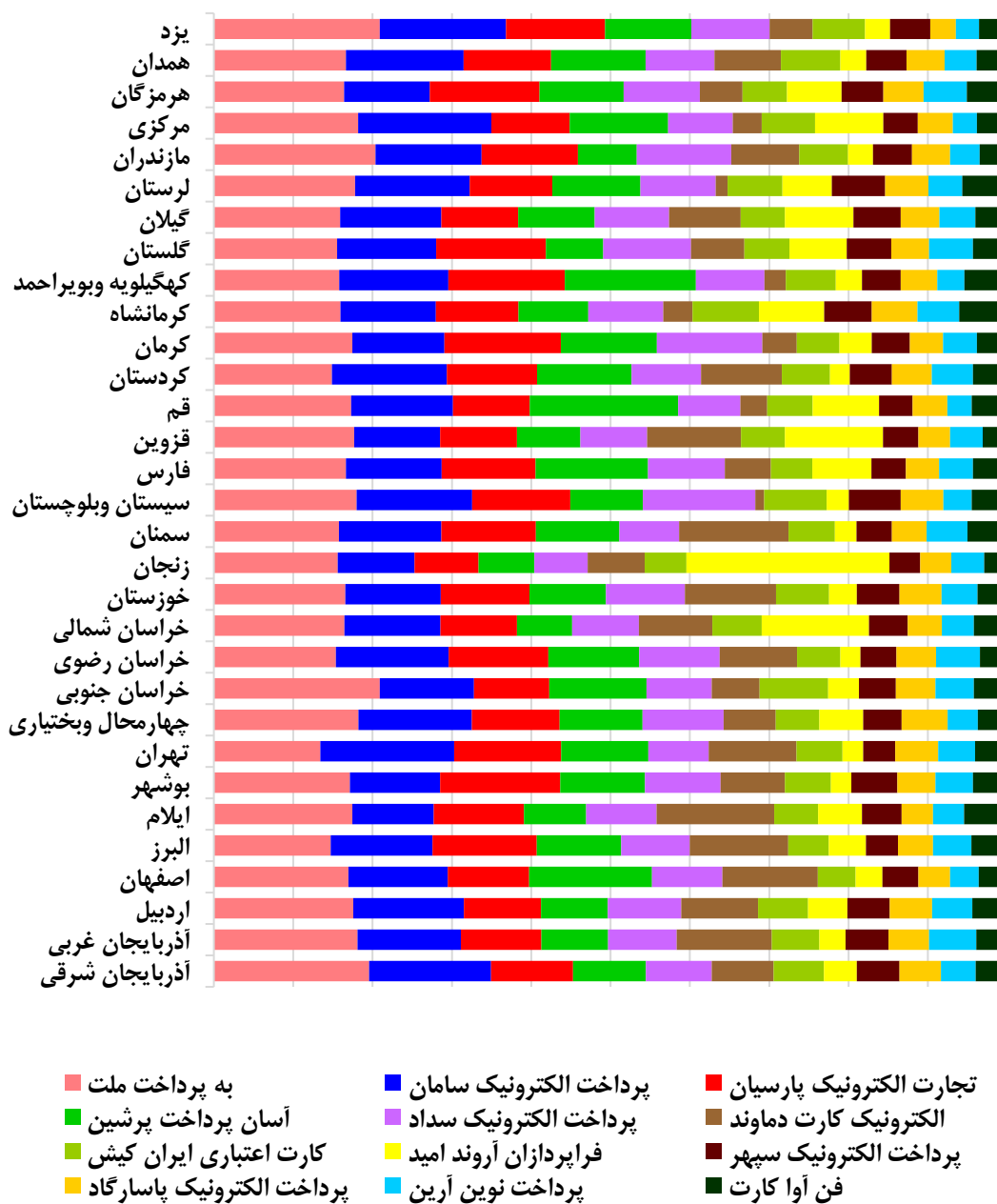
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسین" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در خرداد ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - خرداد ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	فرایردان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۰۳۸	۰/۸۸۶	۲/۲۱۶	۰/۹۳۷	۰/۵۹۰	۱/۷۴۱	۰/۶۰۸	۰/۴۹۶	۱/۱۷۰	۰/۴۷۲	۰/۴۵۰	۰/۷۱۷
آذربایجان غربی	۱/۰۰۳	۱/۴۳۳	۲/۱۶۳	۱/۰۳۷	۰/۶۱۱	۱/۵۵۷	۰/۶۴۵	۰/۷۱۱	۱/۲۱۳	۰/۳۹۵	۰/۴۶۷	۰/۷۱۵
اردبیل	۰/۹۳۴	۱/۰۷۷	۱/۹۵۵	۱/۰۳۲	۰/۵۹۲	۱/۵۵۲	۰/۵۹۴	۰/۵۶۵	۱/۰۸۵	۰/۵۵۵	۰/۴۹۰	۰/۶۹۸
اصفهان	۱/۸۰۲	۱/۴۰۱	۱/۹۷۱	۱/۰۲۹	۰/۴۶۵	۱/۴۵۵	۰/۵۲۹	۰/۴۲۰	۱/۱۹۴	۰/۳۹۳	۰/۴۱۶	۰/۵۵۲
البرز	۱/۲۲۷	۱/۴۳۷	۱/۷۰۶	۱/۰۰۰	۰/۵۰۹	۱/۴۸۴	۰/۴۷۰	۰/۵۶۱	۱/۵۲۰	۰/۵۴۲	۰/۵۲۱	۰/۵۹۰
ایلام	۰/۸۲۹	۱/۵۶۷	۱/۸۴۴	۰/۹۳۷	۰/۴۲۰	۱/۰۸۷	۰/۵۲۷	۰/۴۱۶	۱/۲۰۲	۰/۵۸۵	۰/۵۷۳	۰/۵۸۴
بوشهر	۱/۱۴۰	۰/۸۶۶	۱/۸۳۳	۱/۰۱۹	۰/۵۱۶	۱/۲۱۶	۰/۶۱۹	۰/۵۰۲	۱/۶۱۸	۰/۲۷۳	۰/۴۶۴	۰/۶۲۳
تهران	۱/۱۴۳	۱/۱۵۱	۱/۳۹۵	۰/۷۹۲	۰/۵۶۴	۱/۷۵۴	۰/۴۱۷	۰/۴۸۵	۱/۴۰۲	۰/۲۷۳	۰/۴۲۰	۰/۶۰۳
چهارمحال و بختیاری	۱/۰۳۶	۰/۶۵۳	۱/۸۰۸	۱/۰۱۵	۰/۵۷۵	۱/۴۱۹	۰/۴۸۲	۰/۳۸۰	۱/۱۰۰	۰/۵۴۷	۰/۳۶۶	۰/۵۴۶
خراسان جنوبی	۱/۱۶۸	۰/۵۷۶	۱/۹۹۲	۰/۷۸۴	۰/۴۷۳	۱/۱۳۲	۰/۴۴۴	۰/۴۶۲	۰/۹۰۵	۰/۳۷۲	۰/۴۰۱	۰/۸۲۲
خراسان رضوی	۱/۲۶۸	۱/۰۸۱	۱/۶۹۹	۱/۱۲۰	۰/۵۵۵	۱/۵۷۶	۰/۴۹۹	۰/۶۱۱	۱/۳۸۶	۰/۲۷۹	۰/۳۸۰	۰/۶۰۵
خراسان شمالی	۰/۷۵۰	۱/۰۰۳	۱/۷۷۹	۰/۹۱۰	۰/۴۶۳	۱/۳۰۸	۰/۵۲۹	۰/۴۳۸	۱/۰۴۶	۱/۴۶۴	۰/۴۵۴	۰/۶۷۱
خوزستان	۱/۱۴۹	۱/۳۷۱	۱/۹۷۹	۱/۱۸۸	۰/۶۳۲	۱/۴۳۶	۰/۶۴۳	۰/۵۴۴	۱/۳۳۲	۰/۴۱۴	۰/۴۴۵	۰/۸۰۰
زنجان	۰/۸۵۳	۰/۸۷۰	۱/۸۹۲	۰/۸۱۴	۰/۴۷۷	۱/۱۶۹	۰/۴۷۰	۰/۵۰۱	۰/۹۷۹	۳/۰۹۷	۰/۳۵۰	۰/۶۳۷

استان	آسان پرداخت پرتسین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	فرایزدان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۱/۱۲۰	۱/۴۶۴	۱/۶۷۸	۰/۸۰۱	۰/۴۶۶	۱/۳۶۹	۰/۴۷۵	۰/۵۴۶	۱/۲۷۰	۰/۲۸۹	۰/۵۳۲	۰/۶۲۵
سیستان و بلوچستان	۰/۷۹۴	۰/۰۹۸	۱/۵۵۷	۱/۲۲۵	۰/۴۶۳	۱/۲۶۱	۰/۵۶۸	۰/۳۰۹	۱/۰۶۹	۰/۲۴۰	۰/۳۸۸	۰/۶۸۳
فارس	۱/۶۴۸	۰/۶۷۷	۱/۹۳۷	۱/۱۲۷	۰/۴۸۷	۱/۴۰۴	۰/۵۰۴	۰/۴۹۹	۱/۳۷۲	۰/۸۶۶	۰/۵۰۱	۰/۶۰۶
قزوین	۰/۹۲۳	۱/۳۶۶	۲/۰۴۰	۰/۹۷۱	۰/۴۶۲	۱/۲۵۱	۰/۵۱۵	۰/۴۷۰	۱/۱۱۳	۱/۴۲۷	۰/۳۵۸	۰/۶۳۸
قم	۱/۹۷۳	۰/۳۵۶	۱/۸۲۵	۰/۸۲۵	۰/۴۵۹	۱/۳۵۳	۰/۴۴۵	۰/۳۲۵	۱/۰۱۸	۰/۸۸۳	۰/۴۷۲	۰/۶۰۷
کردستان	۱/۲۳۱	۱/۰۵۵	۱/۵۳۸	۰/۹۰۴	۰/۵۲۰	۱/۴۹۶	۰/۵۴۹	۰/۵۳۶	۱/۱۷۸	۰/۲۵۷	۰/۴۴۶	۰/۶۲۷
کرمان	۱/۲۱۰	۰/۴۳۶	۱/۷۴۷	۱/۳۳۰	۰/۴۱۸	۱/۱۵۹	۰/۴۸۱	۰/۴۲۸	۱/۴۶۹	۰/۴۰۷	۰/۳۸۲	۰/۵۳۹
کرمانشاه	۰/۹۵۱	۰/۳۹۹	۱/۷۳۱	۱/۰۲۸	۰/۶۲۷	۱/۳۰۷	۰/۶۵۱	۰/۵۷۰	۱/۱۳۰	۰/۸۹۰	۰/۶۵۷	۰/۹۰۹
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۵۷۷	۰/۲۵۷	۱/۵۰۸	۰/۸۲۴	۰/۴۴۰	۱/۳۱۴	۰/۴۶۳	۰/۳۲۷	۱/۳۹۹	۰/۳۱۵	۰/۵۱۶	۰/۶۰۳
گلستان	۰/۷۹۷	۰/۷۴۱	۱/۷۱۷	۱/۲۲۶	۰/۵۲۶	۱/۳۷۹	۰/۶۲۰	۰/۶۱۰	۱/۵۲۷	۰/۷۹۶	۰/۴۷۹	۰/۶۳۱
گیلان	۱/۱۸۷	۱/۱۰۹	۱/۹۵۳	۱/۱۴۹	۰/۶۰۱	۱/۵۶۸	۰/۷۳۱	۰/۵۵۵	۱/۱۸۸	۱/۰۵۹	۰/۴۹۴	۰/۶۸۸
لرستان	۱/۱۵۰	۰/۱۵۵	۱/۸۴۲	۰/۹۸۳	۰/۵۶۴	۱/۴۹۵	۰/۶۹۶	۰/۴۴۲	۱/۰۷۹	۰/۶۴۵	۰/۵۸۷	۰/۷۱۴
مازندران	۰/۸۵۵	۰/۹۸۹	۲/۳۵۰	۱/۳۷۴	۰/۵۵۴	۱/۵۳۸	۰/۵۶۴	۰/۴۳۱	۱/۳۹۸	۰/۳۶۴	۰/۴۰۰	۰/۷۰۶
مرکزی	۱/۲۶۶	۰/۳۷۵	۱/۸۵۴	۰/۸۲۷	۰/۴۴۸	۱/۷۰۹	۰/۴۴۱	۰/۳۰۹	۱/۰۰۴	۰/۸۷۸	۰/۳۹۱	۰/۶۸۲
هرمزگان	۱/۰۷۹	۰/۵۴۹	۱/۶۷۲	۰/۹۸۰	۰/۵۱۴	۱/۰۹۷	۰/۵۳۸	۰/۵۵۶	۱/۴۱۰	۰/۷۰۱	۰/۵۱۹	۰/۵۶۹
همدان	۱/۲۹۹	۰/۹۱۱	۱/۸۱۷	۰/۹۴۶	۰/۵۲۰	۱/۶۱۴	۰/۵۵۳	۰/۴۳۹	۱/۲۰۴	۰/۳۵۷	۰/۴۲۳	۰/۸۱۸
یزد	۱/۰۳۲	۰/۵۱۳	۱/۹۸۴	۰/۹۳۷	۰/۳۰۶	۱/۵۱۲	۰/۴۸۱	۰/۲۷۷	۱/۱۸۶	۰/۳۰۰	۰/۳۳۹	۰/۶۲۶

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاهی هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتهای PSP به تفکیک هر استان - خرداد ۱۴۰۱

۴-۳-۵- عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتخوان های فروشگاه های

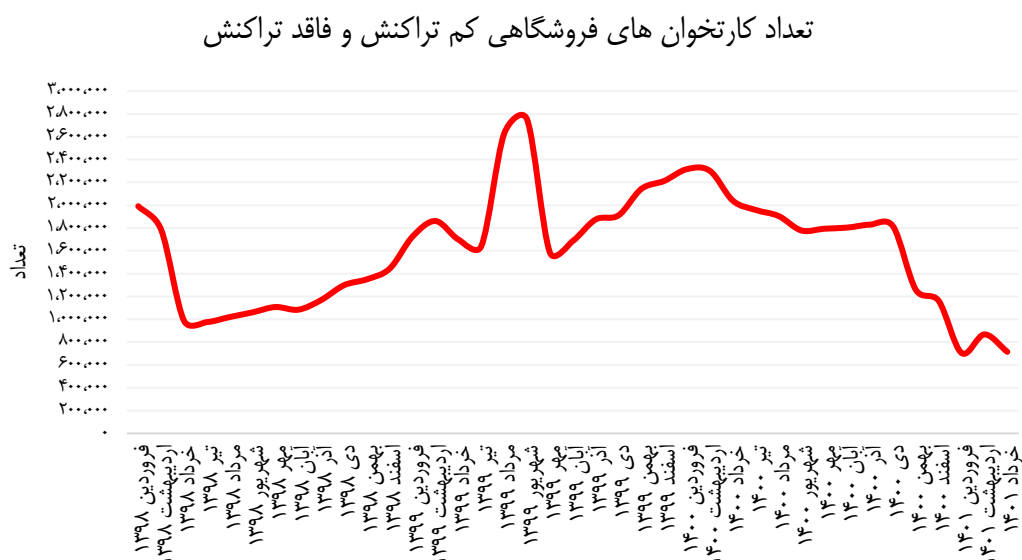
کم تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به علاوه موظف به پرداخت هزینه های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره وری در به کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد، بلکه همه هزینه های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه های کارتخوان در فروشگاه ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می شود. متأسفانه بی تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان های فروشگاه های به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت ها با بانک ها ناشی می شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه ها و وجود کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره وری کارتخوان های فروشگاه های، آمار کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت ها در نصب جدید کارتخوان ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۱۳۹۸ تا خرداد ماه ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون

تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش در خرداد ماه با کاهش ۱۷/۵۸ درصدی روبه‌رو بوده است. در این ماه سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۸/۳۸ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در اردیبهشت ماه تنها ۱/۶۹ درصد کاهش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتهای فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - خرداد ۱۴۰۱

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	اردیبهشت	خرداد	
آسان پرداخت پرشین	۶/۵۶٪	۴/۷۵٪	-۱/۸۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۷/۴۷٪	۵/۸۲٪	-۱/۶۵٪
به پرداخت ملت	۹/۰۶٪	۷/۳۹٪	-۱/۶۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۴/۶۱٪	۴/۱۸٪	-۰/۴۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۹۸٪	۵/۸۱٪	-۱/۱۷٪
پرداخت الکترونیک سامان	۷/۶۱٪	۵/۶۰٪	-۲/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۷/۲۰٪	۶/۵۱٪	-۰/۶۹٪
پرداخت نوین آراین	۱۲/۰۷٪	۱۰/۲۰٪	-۱/۸۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۶/۱۳٪	۱۴/۴۷٪	-۱/۶۷٪
فراپردازان آروند امید	۱۹/۷۳٪	۱۴/۲۴٪	-۵/۴۹٪
فن آوا کارت	۱۷/۴۷٪	۱۳/۴۶٪	-۴/۰۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۱/۱۳٪	۱۰/۰۵٪	-۱/۰۹٪
مجموع	۱۰/۰۷٪	۸/۳۸٪	-۱/۶۹٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با کاهش ۵/۴۹ درصد، در شرکت "فراپردازان آروند امید" رخ داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با عددی برابر با ۱۴/۴۷ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، تنها ۴/۱۸ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.^{۳۰}

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

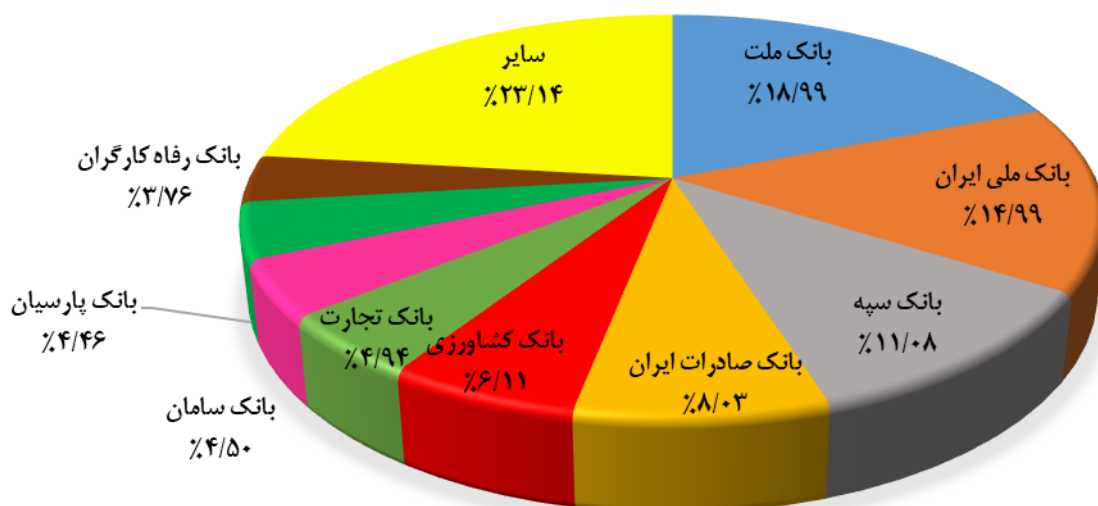
در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.
^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.
^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهر اقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در قالب بانک "سپه" آورده شده و بانک‌های صادرکننده و پذیرنده با تعداد ۳۳ بانک در صنعت پرداخت ایفای نقش نموده‌اند.

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

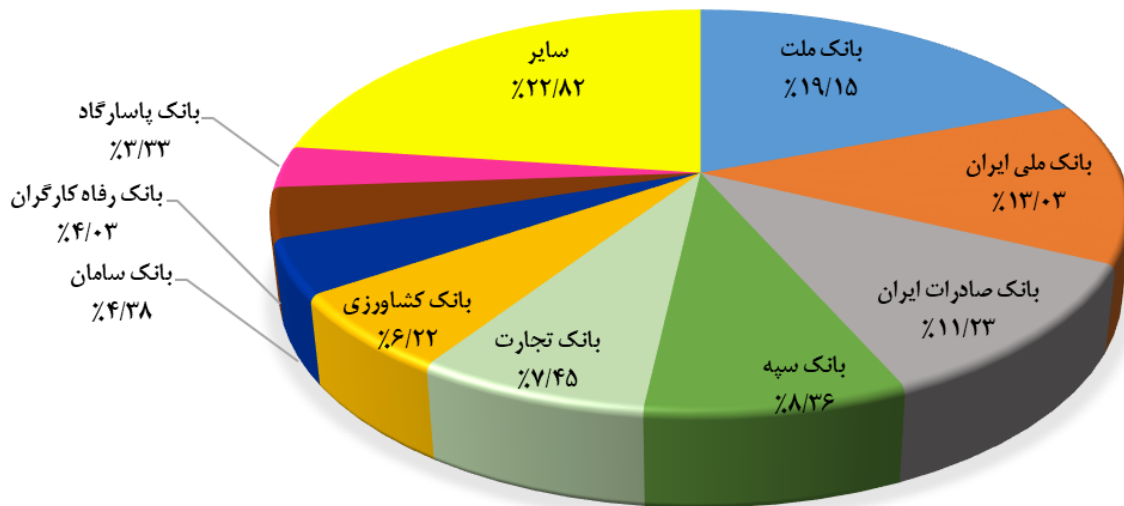
تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه ۹ بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - خرداد ۱۴۰۱

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در خرداد ماه ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - خرداد ۱۴۰۱

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۸/۹۹ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۹/۱۵ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبای^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای خرداد ماه ۱۴۰۱ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۳٪	۳/۱۸٪	۱۷/۰۲٪	۱/۴۶٪	۰/۸۴٪	۱۳/۵۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۵٪	۰/۸۹٪	۰/۰۰٪	۰/۶۰٪	۰/۵۷٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۷۲٪	۶/۷۳٪	۲۲/۷۲٪	۱/۵۱٪	۹/۹۴٪	۲۱/۹۶٪
۴	بانک پارسیان	۴/۵۷٪	۴/۲۷٪	۱/۰۹٪	۳/۰۱٪	۲/۹۴٪	۳/۲۰٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۳۳٪	۲/۳۱٪	۰/۰۰٪	۲/۹۸٪	۵/۵۸٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۲۳٪	۱/۹۶٪	۰/۴۴٪	۶/۵۷٪	۱۳/۱۲٪	۰/۸۵٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۵٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۹۷٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۳٪	۴/۲۹٪	۰/۰۰٪	۰/۲۲٪	۱/۵۹٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۳٪	۲/۰۲٪	۰/۲۱٪	۰/۳۹٪	۰/۷۸٪	۰/۵۹٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۸۸٪	۱/۵۸٪	۳/۶۵٪	۴/۱۶٪	۳/۲۲٪	۳/۴۲٪
۱۲	بانک سامان	۴/۲۱٪	۱۲/۳۴٪	۰/۶۹٪	۳/۴۶٪	۱۰/۱۶٪	۱/۹۲٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۸۶٪	۲/۸۴٪	۰/۰۴٪	۹/۵۸٪	۰/۷۹٪	۰/۰۳٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۳۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۱٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪	۰/۸۰٪	۰/۸۸٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۱/۰۴٪	۰/۸۳٪	۰/۰۰٪	۱/۰۷٪	۳/۴۹٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۶۸٪	۰/۵۱٪	۰/۰۲٪	۱۱/۷۸٪	۷/۹۸٪	۰/۰۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۳٪	۰/۵۲٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۲۷٪	۱/۰۱٪	۴/۷۱٪	۲/۶۱٪	۰/۱۶٪	۵/۶۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهام هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۹۳٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪	۲/۴۹٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۱/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۷٪	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۹۰٪	۱۳/۸۰٪	۰/۰۲٪	۶/۹۷٪	۱/۵۸٪	۰/۰۷٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۷۱٪	۰/۱۹٪	۰/۰۲٪	۰/۶۷٪	۰/۳۵٪	۰/۰۱٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۵۷٪	۲/۱۹٪	۰/۰۰٪	۱/۱۶٪	۵/۳۰٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۳۷٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۱/۲۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۸/۲۸٪	۱۲/۶۷٪	۴۳/۸۰٪	۱۸/۵۳٪	۲۲/۶۷٪	۴۴/۶۰٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵/۰۶٪	۱۹/۱۹٪	۵/۵۴٪	۱۴/۱۲٪	۶/۲۶٪	۴/۱۴٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۲۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۲/۱۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "کشاورزی" و "سامان"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "تجارت"، "سامان" و "آینده"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "قرض الحسنه رسالت"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۵/۴۸٪	۸/۲۱٪	۲۶/۳۱٪	۸۹/۸۸٪	۸/۱۹٪	۱/۹۳٪		
۲	بانک ایران زمین	۹۳/۳۴٪	۶/۶۶٪	۰/۰۰٪	۸۶/۸۹٪	۱۳/۱۱٪	۰/۰۰٪		
۳	بانک آینده	۶۱/۸۴٪	۱۲/۶۲٪	۲۵/۵۵٪	۴۸/۱۵٪	۵۰/۲۳٪	۱/۶۲٪		
۴	بانک پارسیان	۹۴/۶۷٪	۴/۶۲٪	۰/۷۱٪	۸۶/۳۹٪	۱۳/۳۹٪	۰/۲۱٪		
۵	بانک پاسارگاد	۹۶/۵۰٪	۳/۵۰٪	۰/۰۰٪	۷۷/۱۶٪	۲۲/۸۴٪	۰/۰۰٪		
۶	بانک تجارت	۹۷/۸۳٪	۱/۹۱٪	۰/۲۶٪	۷۵/۹۵٪	۲۴/۰۳٪	۰/۰۲٪		
۷	بانک توسعه تعاون	۹۹/۴۶٪	۰/۵۴٪	۰/۰۰٪	۹۶/۱۸٪	۳/۸۲٪	۰/۰۰٪		
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۸۵٪	۱/۱۵٪	۰/۰۰٪	۹۹/۲۲٪	۰/۷۸٪	۰/۰۰٪		
۹	بانک خاورمیانه	۳۶/۰۶٪	۶۳/۹۴٪	۰/۰۰٪	۴۶/۶۴٪	۵۳/۳۶٪	۰/۰۰٪		
۱۰	بانک دی	۷۴/۶۸٪	۲۳/۸۲٪	۱/۵۰٪	۷۵/۸۲٪	۲۳/۹۲٪	۰/۲۶٪		
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۵/۱۶٪	۲/۰۳٪	۲/۸۰٪	۸۸/۹۴٪	۱۰/۸۹٪	۰/۱۷٪		
۱۲	بانک سامان	۸۶/۳۳٪	۱۳/۲۳٪	۰/۴۵٪	۶۸/۲۲٪	۳۱/۷۰٪	۰/۰۹٪		
۱۳	بانک سپه	۹۸/۷۵٪	۱/۲۳٪	۰/۱۰٪	۹۸/۷۱٪	۱/۲۹٪	۰/۰۰٪		
۱۴	بانک سرمایه	۹۹/۵۹٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۶٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪		
۱۵	بانک سینا	۹۶/۷۷٪	۳/۲۳٪	۰/۰۰٪	۸۵/۲۳٪	۱۴/۷۷٪	۰/۰۰٪		
۱۶	بانک شهر	۹۵/۹۷٪	۴/۰۳٪	۰/۰۰٪	۶۵/۹۴٪	۳۴/۰۶٪	۰/۰۰٪		
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۶۹٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪	۹۰/۳۰٪	۹/۶۹٪	۰/۰۰٪		
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۴۷٪	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪	۶۱/۸۵٪	۳۸/۱۵٪	۰/۰۰٪		
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۴/۲۳٪	۱/۵۲٪	۴/۲۵٪	۹۸/۵۷٪	۰/۹۴٪	۰/۴۹٪		
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۲۷٪	۰/۷۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۵٪	۰/۶۵٪	۰/۰۰٪		
۲۱	بانک کارآفرین	۶۸/۴۷٪	۳۱/۴۶٪	۰/۰۷٪	۷۶/۴۹٪	۲۳/۵۱٪	۰/۰۰٪		
۲۲	بانک کشاورزی	۸۹/۰۹٪	۱۰/۸۹٪	۰/۰۰٪	۹۶/۵۴٪	۳/۴۶٪	۰/۰۰٪		
۲۳	بانک گردشگری	۹۸/۵۷٪	۱/۳۵٪	۰/۰۸٪	۹۲/۳۸٪	۷/۶۳٪	۰/۰۰٪		
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۳/۱۶٪	۱۶/۸۴٪	۰/۰۰٪	۵۷/۹۵٪	۴۲/۰۵٪	۰/۰۰٪		
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۲۷٪	۰/۶۹٪	۰/۰۴٪	۹۵/۷۹٪	۴/۲۰٪	۰/۰۰٪		
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۴/۰۲٪	۹۵/۹۸٪	۰/۰۰٪	۳۹/۶۳٪	۶۰/۳۷٪	۰/۰۰٪		
۲۷	بانک ملت	۸۸/۸۵٪	۴/۴۹٪	۶/۶۷٪	۸۳/۳۸٪	۱۶/۱۵٪	۰/۴۶٪		

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک				سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده	
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۸	بانک ملی ایران	۹۲/۷۶٪	۶/۱۸٪	۱/۰۷٪	۹۳/۳۸٪	۶/۵۶٪	۰/۰۶٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۸٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۸٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۶۲٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۹۸/۰۲٪	۱/۹۸٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۵۷٪	۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۹۸/۸۶٪	۱/۱۴٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در خرداد ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک های کشور به بانک "اقتصاد نوین" تعلق گرفته است. پس از آن بانک های "آینده"، "ملت" و "قرض الحسنه رسالت" در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته اند.

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های بانک های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در خرداد ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک ها، به بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن، بانک های "خاورمیانه"، "کارآفرین" و "دی" به ترتیب در مکان های بعدی قرار گرفته اند.

این درحالیست که طی بررسی های انجام شده مشخص می گردد که در خرداد ماه بانک های "اقتصاد نوین" و "مشترک ایران-ونزوئلا" در کل به ترتیب ۱/۵۱ و ۰/۰۰۰۰۰۹ درصد تعداد تراکنش های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته اند که همانگونه که مشاهده می گردد، ارقام متعلق به بانک های "اقتصاد نوین" و "مشترک ایران ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۳	۱۰	۱۷	۲۹۰
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۷	۴۵	۲۳	۵۱۶
۴	بانک پارسیان	۵	۲۱	۴	۱۸	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۱	۲	۵	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۷	۲	۴	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۴	۱۸	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۲	۴	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۵	۲	۳	۴	۱۳
۱۲	بانک سامان	۴	۱۸	۱۲	۱۵۲	۱	۰
۱۳	بانک سپه	۱۲	۱۴۱	۳	۸	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۱	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۹	۷۵	۱	۰	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳	۱۱	۱	۵	۲۲	۰
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳	۹	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۵	۱۴	۱۹۱	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۰	۲	۵	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱۸	۳۳۴	۱۸	۳۱۲	۴۴	۱,۹۱۹
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵	۲۲۷	۱۹	۳۶۸	۶	۳۱
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۵	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۹۳۹	-	۱,۱۴۸	-	۲,۷۹۳

ملاحظه می‌شود که در خرداد ماه ۱۴۰۱، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۷۹۳ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۱۴۸ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های

پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی ۹۳۹ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در خرداد ماه ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه در جدول زیر محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی			HHI
اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	
۹۴۱	۹۳۹	-۰/۲۱٪	۱,۱۱۶	۱,۱۴۸	۲/۸۶٪	۲,۷۱۲	۲,۷۹۳	۲/۹۹٪	شاخص H-H

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، تنها در حوزه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی رشد منفی داشته است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۳} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در خرداد ماه ۱۴۰۱، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۳۲،۴۲۳،۳۱۲ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۲۵،۸۷۴،۵۳۲ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۰۵ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۶۲۵،۶۳۲ عدد و سهم ۰/۴۷ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۳ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۳

Credit card ۳۴

Prepaid ۳۵

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - خرداد ۱۴۰۱

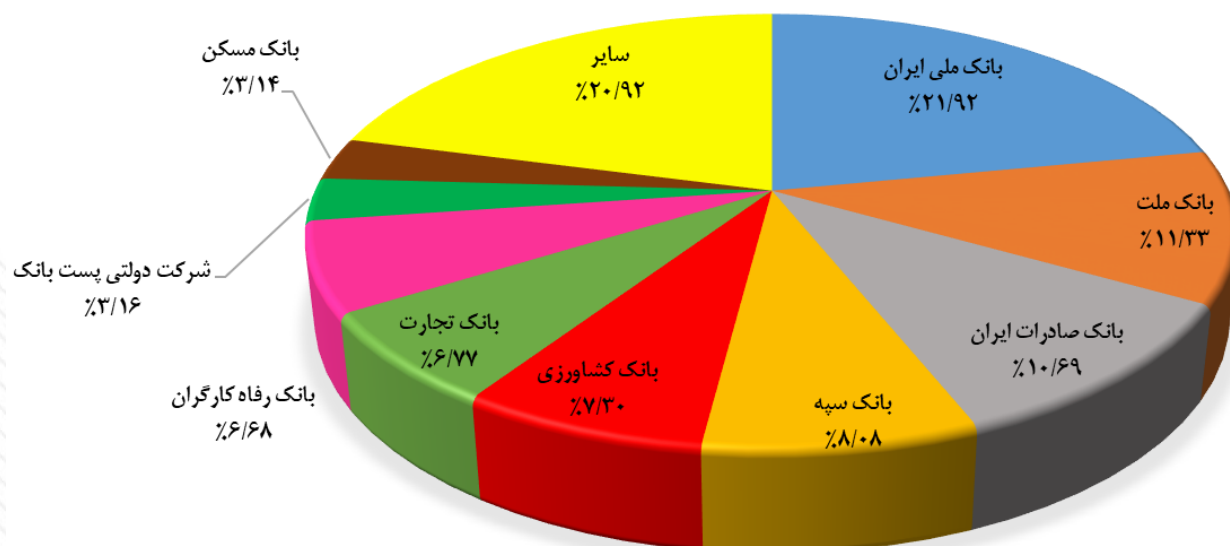
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۱۴۰۱/۰۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۰۶۴,۹۶۱	۵۲۷,۱۶۴	۱۲۵,۰۰۱,۲۰۴	۱۳۲,۵۹۳,۳۲۹
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۳۳٪	۰/۴۰٪	۹۴/۲۷٪	-
۱۴۰۱/۰۳	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۵,۹۲۳,۱۴۸	۶۲۵,۶۳۲	۱۲۵,۸۷۴,۵۳۲	۱۳۲,۴۲۳,۳۱۲
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۴۷٪	۰/۴۷٪	۹۵/۰۵٪	-
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار		-۱۶/۱۶٪	۱۵/۷۴٪	۰/۷۰٪	-۰/۱۳٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در خرداد ماه ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه، ۰/۱۳ درصد رشد منفی داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش

دار

طی خرداد ماه ۱۴۰۱ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - خرداد ۱۴۰۱

ملاحظه می‌شود که در خرداد ماه ۱۴۰۱ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ۹ بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای خرداد ماه سال ۱۴۰۱ در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "ملت"؛ و بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار

به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۰٪	۰/۸۷٪	۱/۳۴٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۳٪	۰/۴۵٪	۰/۷۳٪
۳	بانک آینده	۰/۲۲٪	۱/۵۸٪	۲/۰۵٪
۴	بانک پارسیان	۰/۳۴٪	۱/۵۱٪	۱۰/۰۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۲٪	۱/۹۶٪	۳/۳۳٪
۶	بانک تجارت	۲/۰۸٪	۶/۸۳٪	۶/۰۹٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۶۵٪	۰/۹۶٪	۰/۸۲٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۸٪	۰/۰۶٪	۰/۰۴٪
۱۰	بانک دی	۰/۲۵٪	۰/۴۶٪	۰/۲۹٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۸۳٪	۴/۰۹٪
۱۲	بانک سامان	۱/۴۱٪	۱/۴۶٪	۲/۶۷٪
۱۳	بانک سپه	۳/۹۱٪	۱۱/۹۷٪	۸/۳۷٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۰٪	۰/۳۸٪
۱۵	بانک سینا	۰/۵۲٪	۰/۶۷٪	۱/۶۵٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۶٪	۱/۵۲٪	۶/۶۹٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۴/۳۹٪	۱۰/۸۹٪	۷/۱۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۷٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۲٪	۱/۲۹٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۲/۱۶٪	۲/۷۳٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۴۳٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۴۷٪	۴/۵۳٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۶٪	۰/۲۷٪	۰/۳۶٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۲۳٪	۱/۶۵٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۲/۴۳٪	۱۱/۲۷٪	۱۳/۵۷٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۸	بانک ملی ایران	۸۱/۰۸٪	۲۱/۸۵٪	۱۷/۲۵٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۱۳٪	۳/۲۶٪	۱/۱۸٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۲٪	۰/۳۱٪	۰/۳۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۵٪	۰/۳۱٪	۰/۸۹٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در هر سه نوع کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت به ترتیب با ۲۱/۸۵ درصد، ۸۱/۰۸ درصد و ۱۷/۲۵ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای خرداد ماه ۱۴۰۱ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۱۱٪	۹۳/۱۲٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۳٪	۹۲/۸۳٪
۳	بانک آینده	۰/۰۶٪	۹۴/۱۸٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۸٪	۷۵/۹۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۹۲/۵۹٪
۶	بانک تجارت	۰/۱۵٪	۹۵/۸۳٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۳۲٪	۹۵/۸۲٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۲/۶۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۶۶٪	۹۶/۳۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۲۶٪	۹۶/۸۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۲۶٪
۱۲	بانک سامان	۰/۴۴٪	۹۱/۶۸٪
۱۳	بانک سپه	۰/۰۴٪	۹۸/۱۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۲/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۳۴٪	۸۹/۳۳٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۳٪	۸۲/۷۹٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۱۹٪	۹۶/۸۴٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۹۳٪	۸۷/۳۴٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۶/۱۵٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۴/۳۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۸۳/۲۲٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۷/۲۳٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۱۰٪	۹۳/۹۵٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۸۶/۱۹٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۷/۶۴٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۰/۲۷٪	۶۲/۵۶٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۲۷	بانک ملت	۰/۱۰٪	۹۴/۵۴٪	۵/۳۶٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱/۷۵٪	۹۴/۷۳٪	۳/۵۲٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۳۲٪	۹۸/۰۲٪	۱/۶۷٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۹۷/۳۳٪	۲/۶۷٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۳٪	۹۵/۶۰٪	۴/۳۸٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۷٪	۸۸/۰۸٪	۱۱/۸۶٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۰	۰	۱	۱	۱	۲
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۲	۴
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۲	۱۰	۱۰۲
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۳	۱۱
۶	بانک تجارت	۲	۴	۷	۴۷	۶	۳۷
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۰	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۷	۴	۱۷
۱۲	بانک سامان	۱	۲	۱	۲	۳	۷
۱۳	بانک سپه	۴	۱۵	۱۶	۷۶	۱۰	۵۱
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۱	۰	۲	۳
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۲	۲	۷	۴۵
۱۷	بانک صادرات ایران	۴	۱۹	۱۱	۱۱۹	۷	۵۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۲	۱	۲
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۵	۳	۷
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۷	۵۶	۵	۲۱
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۲	۳
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۲	۶	۱۱	۱۲۷	۱۴	۱۸۴
۲۸	بانک ملی ایران	۸۱	۶,۵۷۴	۲۲	۴۷۷	۱۷	۲۹۸
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۵	۳	۱۱	۱	۱
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال-هیرشمن	-	۶,۶۲۶	-	۹۹۲	-	۸۴۶

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی هر سه دسته کارت منفی بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" با اینکه نرخ رشد منفی بیش از ۱۳ درصد داشته، همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در خرداد ماه ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف	اردیبهشت	خرداد	اختلاف
شاخص HHI	۷,۶۲۸	۶,۶۲۶	-۱۳/۱۳٪	۹۹۵	۹۸۸	-۰/۷۳٪	۸۵۰	۸۴۶	-۰/۵۳٪

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در خرداد ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با رشد منفی ۰/۷۳ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۰/۵۳ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد منفی ۱۳/۱۳ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

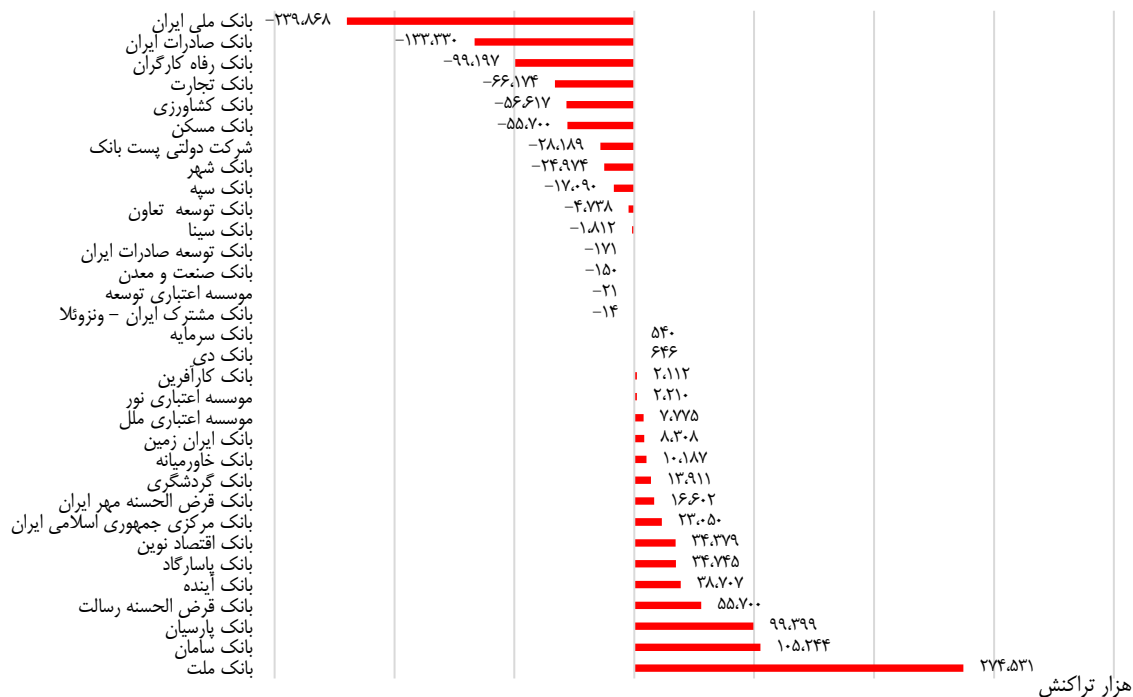
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۴٪	۱/۸۷٪	۱/۱۳٪	۱/۳۹٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۲٪	۰/۶۵٪	۰/۵۵٪	۰/۶۰٪
۳	بانک آینده	۱/۵۳٪	۲/۵۷٪	۲/۰۹٪	۲/۷۰٪
۴	بانک پارسیان	۱/۷۶٪	۴/۴۶٪	۲/۳۰٪	۳/۰۰٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۲۴٪	۳/۱۸٪	۲/۵۵٪	۳/۳۳٪
۶	بانک تجارت	۶/۷۲٪	۴/۹۴٪	۶/۲۰٪	۷/۴۵٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۱٪	۰/۷۹٪	۰/۹۱٪	۰/۸۶٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۵٪	۰/۳۲٪	۰/۰۵٪	۰/۴۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۹٪	۰/۴۱٪	۰/۴۴٪	۰/۴۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۴۴٪	۳/۷۶٪	۴/۷۹٪	۴/۰۳٪
۱۲	بانک سامان	۱/۶۶٪	۴/۵۰٪	۲/۰۹٪	۴/۳۸٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۵۴٪	۱۱/۰۸٪	۱۰/۴۷٪	۸/۳۶٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۰٪	۰/۲۱٪	۰/۲۴٪	۰/۲۷٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۵۸٪	۰/۷۱٪	۰/۸۱٪
۱۶	بانک شهر	۱/۶۸٪	۱/۰۰٪	۱/۸۳٪	۱/۴۰٪

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۶۵٪	۸/۰۳٪	۱۱/۸۵٪	۱۱/۲۳٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۱۸٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۱٪	۳/۲۰٪	۲/۱۵٪	۲/۲۸٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۲۸٪	۲/۷۲٪	۲/۷۸٪	۲/۱۶٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۶٪	۰/۱۴٪	۰/۳۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۶۳٪	۶/۱۱٪	۷/۴۰٪	۶/۲۲٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۶۷٪	۰/۴۵٪	۰/۶۳٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۶۳٪	۰/۰۱٪	۱/۷۲٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۷۸٪	۱/۲۷٪	۲/۴۱٪	۱/۱۳٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۵۷٪	۱۸/۹۹٪	۱۵/۰۹٪	۱۹/۱۵٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۴۵٪	۱۴/۹۹٪	۱۸/۴۲٪	۱۳/۰۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۸۳٪	۲/۰۸٪	۲/۲۸٪	۱/۸۵٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۹٪	۰/۵۰٪	۰/۳۳٪	۰/۴۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۶٪	۰/۳۲٪	۰/۲۹٪	۰/۲۶٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در خرداد ماه ۱۴۰۱ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق داشته است.

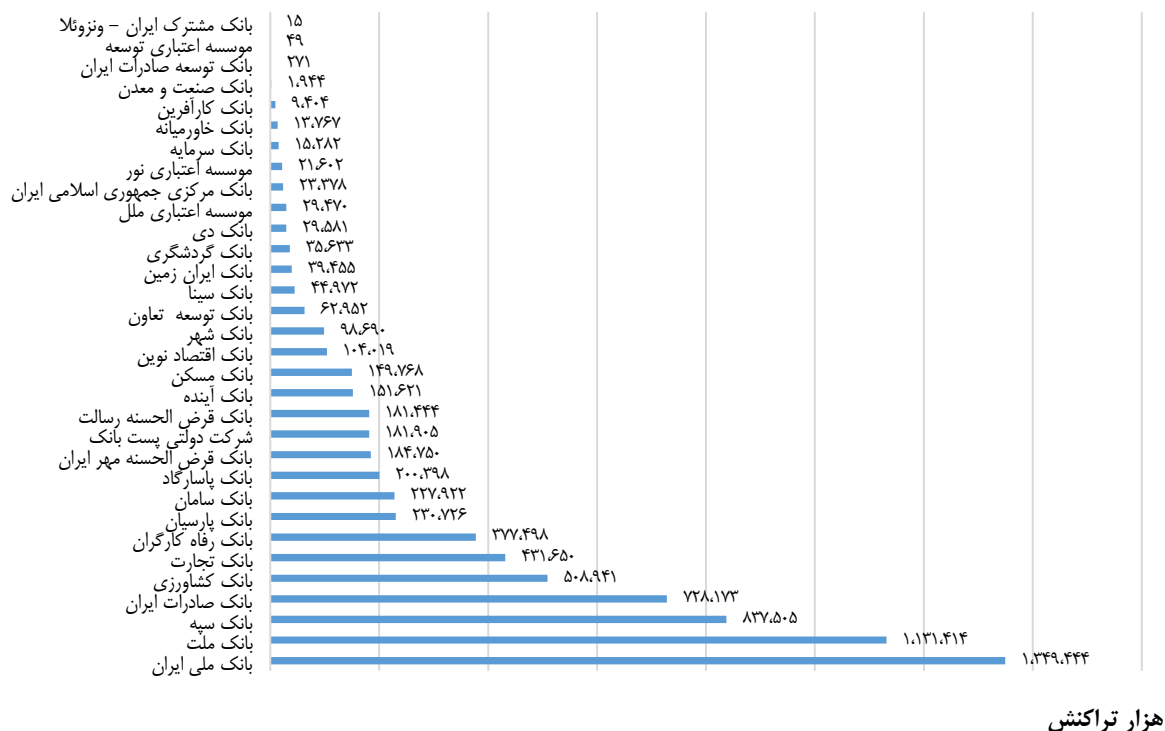
در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۵-۴ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

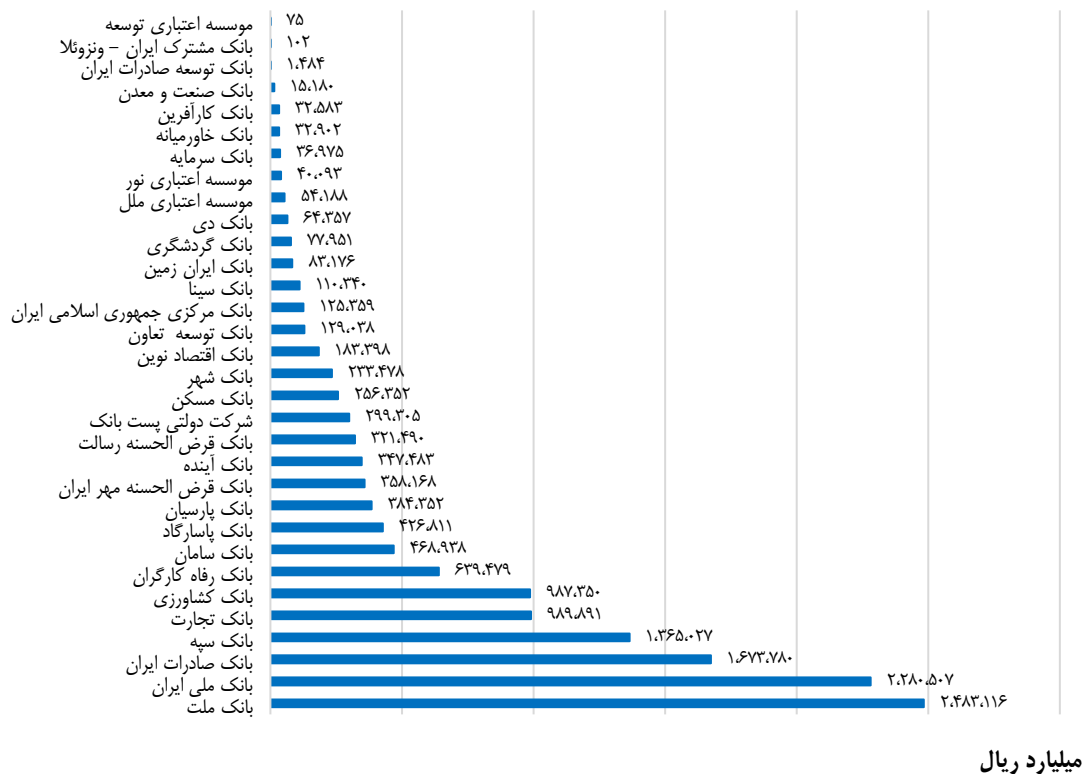
شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی

^{۳۶} Turnover

پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

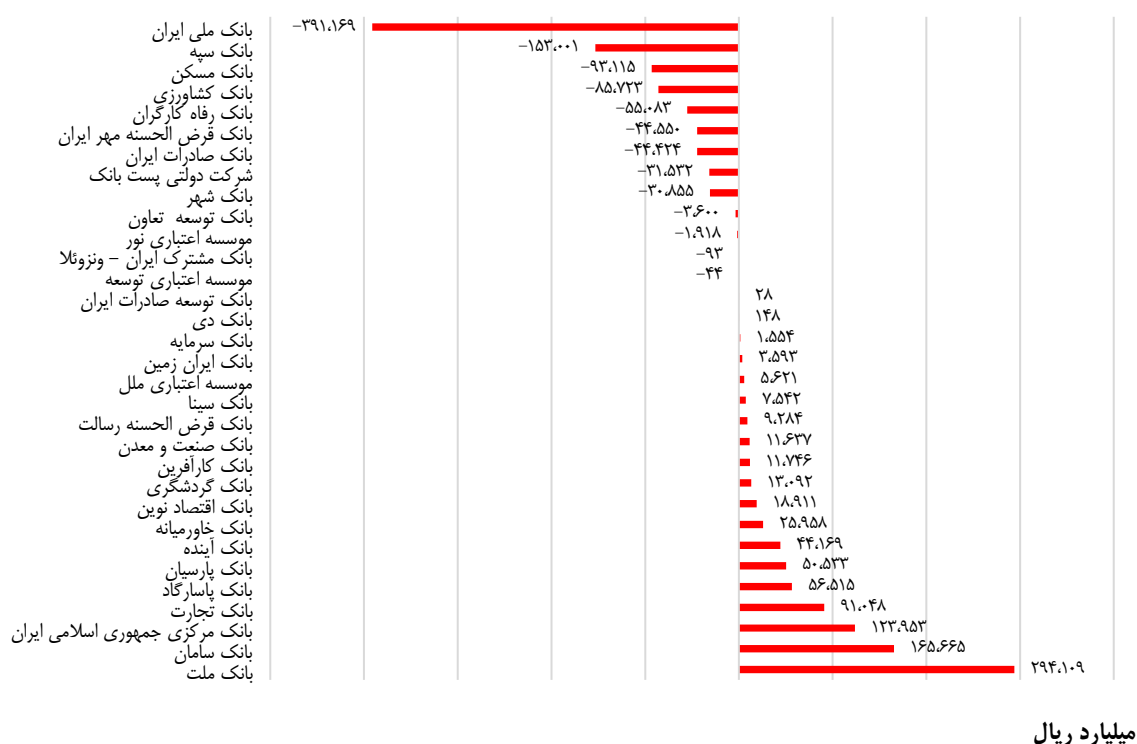

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - خرداد ۱۴۰۱

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی خرداد ۱۴۰۱ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و "مؤسسه اعتباری توسعه" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).
^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریزوجه مربوط به دادو ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

میلیارد ریال

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - خرداد ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی را در این خصوص دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های

دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده گیری، چشم‌پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در خرداد ماه ۱۴۰۱، بانک‌های پذیرنده میزان ۹۰ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۹۲ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۳
۲	بانک صنعت و معدن	۱۵
۳	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۲
۴	بانک کارآفرین	۵۴
۵	بانک تجارت	۶۲
۶	بانک آینده	۶۵
۷	بانک صادرات ایران	۶۹
۸	بانک شهر	۶۹
۹	بانک سینا	۷۰
۱۰	بانک دی	۷۵
۱۱	بانک سرمایه	۷۹
۱۲	بانک پاسارگاد	۸۳

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۳	بانک ملت	۸۵
۱۴	بانک توسعه تعاون	۸۵
۱۵	بانک رفاه کارگران	۸۷
۱۶	بانک اقتصاد نوین	۸۸
۱۷	بانک کشاورزی	۹۳
۱۸	بانک ایران زمین	۹۴
۱۹	بانک خاورمیانه	۹۵
۲۰	شرکت دولتی پست بانک	۱۰۱
۲۱	بانک ملی ایران	۱۰۲
۲۲	بانک سامان	۱۰۲
۲۳	بانک گردشگری	۱۰۵
۲۴	بانک مسکن	۱۰۶
۲۵	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۱۱
۲۶	بانک سپه	۱۱۲
۲۷	موسسه اعتباری نور	۱۱۷
۲۸	موسسه اعتباری ملل	۱۱۸
۲۹	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۱۸
۳۰	بانک پارسیان	۱۲۸
۳۱	موسسه اعتباری توسعه	۱۹۲
کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید		۹۰

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط بانک ("توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه")، ۱۴/۲۸ برابر است. یعنی "موسسه اعتباری توسعه" به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۱۴/۲۸ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن" و "مشتک ایران-ونزوئلا" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای خرداد ماه ۱۴۰۱ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۲ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - خرداد ۱۴۰۱

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۳۸
۲	بانک کارآفرین	۸۴
۳	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۸۴
۴	بانک صنعت و معدن	۹۷

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۵	بانک ایران زمین	۱۰۸
۶	بانک مسکن	۱۲۱
۷	بانک گردشگری	۱۳۹
۸	بانک شهر	۱۴۵
۹	بانک پاسارگاد	۱۵۱
۱۰	بانک خاورمیانه	۱۵۴
۱۱	بانک سامان	۱۶۱
۱۲	بانک اقتصاد نوین	۱۶۵
۱۳	بانک سرمایه	۱۶۶
۱۴	بانک پارسیان	۱۶۸
۱۵	بانک صادرات ایران	۱۸۴
۱۶	بانک دی	۱۹۷
۱۷	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۰۲
۱۸	بانک ملت	۲۰۳
۱۹	بانک آینده	۲۰۴
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۱۴
۲۱	موسسه اعتباری نور	۲۲۱
۲۲	بانک سینا	۲۲۱
۲۳	بانک تجارت	۲۳۵
۲۴	بانک سپه	۲۴۴
۲۵	بانک رفاه کارگران	۲۵۱
۲۶	بانک ملی ایران	۲۶۸
۲۷	بانک کشاورزی	۲۸۵
۲۸	بانک توسعه تعاون	۲۸۵
۲۹	موسسه اعتباری توسعه	۲۹۹
۳۰	موسسه اعتباری ملل	۳۲۷
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۳۸۹

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۲۲۳

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۲۳ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در خرداد ۱۴۰۱، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۳۸ ریال و پس از آن بانک‌های "کارآفرین" و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" به ترتیب با ۸۴ و ۸۴ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۳۸۹ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۳۲۷ ریال و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۲۹۹ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص هایی در چهار بخش "شاخص های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی خرداد ۱۴۰۱ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ سازی، مزایای امنیتی پرداخت های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به بهمن ۱۴۰۰ می باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان پاییز ۱۴۰۰ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های خرداد ۱۴۰۱ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۷۰۲ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۷,۲۵۱ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۴/۳۴ و ۸/۶۰ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در خرداد ۱۴۰۱ با رشد ۰/۹۳- درصدی به نزدیک به ۹,۰۷۹ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۹۳/۹۷ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۴/۴۴ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱/۵۹ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های خرداد ۱۴۰۱ با ۹۲/۲۹ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۸/۸۵ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۴۴۳، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۴۱ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۴۰۰ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۴ و ۵/۵۴ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۸۳ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۱,۴۶۹ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۳۸۰ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۵۹/۸۸ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول خرداد ۱۴۰۱ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۵۵/۲۶ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های خرداد ۱۴۰۱ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۶۶/۶۷ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی خرداد ۱۴۰۱ در قیاس با اردیبهشت، رشد ۲/۰۹ درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱۹/۵۶- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی خرداد ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه به سبب افزایش ۳/۵۳ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۱/۴۱ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۰/۳۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۵۴،۲۸۴،۷۷۹ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۲/۷۸ درصد تراکنش‌ها معادل ۱،۱۱۹،۹۵۴،۰۶۶ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و ۵۲/۳۱ درصد معادل ۱،۷۸۶،۹۳۹،۹۶۴ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۵۵/۹۵ درصدی، ۱۳/۹۱ درصدی، ۴/۱۳ درصدی، ۲۹/۲۷ درصدی و ۲۶/۱۸- درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده خرداد ۱۴۰۱ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه اردیبهشت دارای رشد ۰/۰۰۳ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در خرداد ۱۴۰۱، ۹۸/۸۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در اردیبهشت ماه رشد ۰/۲۲- درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۲۱- درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتهای فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در خرداد ماه در مولفه‌ی تعدادی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و در مولفه‌ی مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقایسه سهم تعدادی و مبلغی با گزارش اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جابجایی بین دو شرکت "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و همچنین دو شرکت "فراپردازان آروند امید" و "پرداخت الکترونیک سپهر" با یکدیگر رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی نیز جابجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "کارت اعتباری ایران کیش" رخ داده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و سهم مبلغی آن به "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در خرداد ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به پرداخت ملت" است. همچنین شرکت "به پرداخت ملت" در ماه جاری در هر دو مولفه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی این دسته از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "به پرداخت ملت" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "آسان پرداخت پرشین" پوشش داده شده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پاریسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه خرداد شرکت "تجارت الکترونیک پاریسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاه‌های حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. در خرداد ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ بیانگر وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در خرداد ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "به پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد" و به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. به غیر از شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" سایر این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده می‌شود. به طور کلی در خرداد ماه سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۸/۳۸ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در خرداد ماه ۱۴۰۱ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. در بررسی بازار مبلغی تراکنش‌ها به تفکیک همه‌ی ابزارهای پذیرش همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد. در بازار تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی نیز بانک "ملت" و در ابزار پذیرش اینترنتی بانک "ملی ایران" بالاترین سهم را دارند. در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاهی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه نسبت به ماه گذشته تنها در حوزه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در خرداد ماه نسبت به اردیبهشت ماه رشد منفی ۰/۱۳ درصدی داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در خرداد ماه ۱۴۰۱، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت"، "اعتباری" و "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در این ماه تنها در هر سه دسته کارت رشد منفی داشته است. در خرداد ماه "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت برداشت" در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰) و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته‌اند.

در مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در خرداد ماه ۱۴۰۱ به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "موسسه اعتباری توسعه" و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در خرداد ماه ۱۴۰۱، بانک‌های پذیرنده میزان ۹۰ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۹۲ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۲۳ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در خرداد ماه ۱۴۰۱، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۳۸ ریال و پس از آن بانک‌های "کارآفرین" و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" با هر کدام ۸۴ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با

مبلغ ۳۸۹ ریال و پس از آن به ترتیب "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۳۲۷ ریال و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۲۹۹ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۴۰}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمات اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا

^{۴۲} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۳}Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاهای شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

تراکنش خطای شاپرک

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرک و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرک

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرک را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش‌دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲} فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳} فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات “Y” ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات “N” ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۵۷

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۵۸

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۵۹

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط ۶۰ نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد

محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط ۶۱ نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۶۲

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ

۶۰ online

۶۱ offline

۶۲ Credit card

۵۷ بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

۵۸ Debit card

۵۹ prepaid

تراکنش ناتمام^{۶۳}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد. در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن

^{۶۳} Reconciliation Account (RA)

پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 \times \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری

بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به‌اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 \times \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۵} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال - هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$= \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

شاخص هرفیندال - هیرشمن

^{۶۶} Nominal Value

3 The quality of card e-payment services			
Quality of services			
The ratio of successful transactions to total	% 91/97		▼
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99		▲
The share of each types of errors in transactions			
Acquirer error	% 1/50		▲
Shaparak network error	% 0/01		▼
Issuer error	% 11/78		▲
Cardholder Error	% 86/10		▼
Business error	% 0/51		▲
Services sensed availability			
Network sensed availability	% 98/88		▼
Shaparak sensed availability	% 99/99		▲
Reconciliation account (RA) transactions			
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/075		▲
percent change of reconciliation account transactions	% 873/42		▲

4 Electronic card payment network market indices in Jun 2022			
Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Beh Pardakht Mellat	1/772	▲
The lowest effectiveness	Fan Ava Card	0/446	▲
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Beh Pardakht Mellat	% 0/380	▼
The lowest ratio	TPardakht Electronic Sadad	% 0/020	▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Tejart Electronic Parsian	% 14/47	▼
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sadad	% 4/18	▼

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)			
The highest market share			
The highest value share of transactions	% 20/04 Beh Pardakht Mellat	▲	% 19/15 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions	% 21/06 Pardakht Electronic Saman	▼	% 18/99 Bank Mellat ▼
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 30/68 Beh Pardakht Mellat	▼	% 22/67 Mellat Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 41/64 Beh Pardakht Mellat	▼	% 44/60 Bank Mellat ▼
EFTPOS	% 18/31 Behpardakht Mellat	▼	% 18/53 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 43/00 Asan Pardakht Persian	▲	% 19/19 Bank Melli Iran ▲
Mobile Payment Gateway	% 45/63 Beh Pardakht Mellat	▲	% 43/80 Bank Mellat ▲
EFTPOS	% 21/01 Pardakht Electronic Saman	▼	% 18/28 Bank Mellat ▼
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,525	▲	1,148 ▲
Mobile Payment Gateway	3,254	▲	2,793 ▲
EFTPOS	1,429	▼	939 ▼
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 17/25	▼
Credit card	Bank Melli Iran	% 81/08	▼
Debit card	Bank Melli Iran	% 21/85	▼

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 13/76	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/63	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 120/09	▶

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,701,821,168	▲
Value of transactions	7,251,365,686 mill IRR	▲

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions (Jun compared to May)	% 8/60	▼
Monthly real growth of value of transactions (Jun compared to May)	% -3/23	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 31/19	▼
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -13/95	▼

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 4/82	▼
Mobile Payment Gateway	% 2/89	▼
EFTPOS	% 92/26	▲

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 98/71	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 1/29	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 88/85	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 6/69	▼
Balance Inquiry	% 4/46	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,468/51	▼
EFTPOS	1,379/97	▼
Mobile Payment Gateway	23/35	▼
Internet Payment Gateway	65/19	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	59/88	▲
EFTPOS	55/26	▲
Mobile Payment Gateway	1/73	▼
Internet Payment Gateway	2/89	▲

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,525,723 Tehran	▼
The most change in the number of active EFTPOS terminals	-44,677 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/175 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	66/67 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	514/51	▲
---	--------	---

شرکت مبادلات الکترونیکی پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

